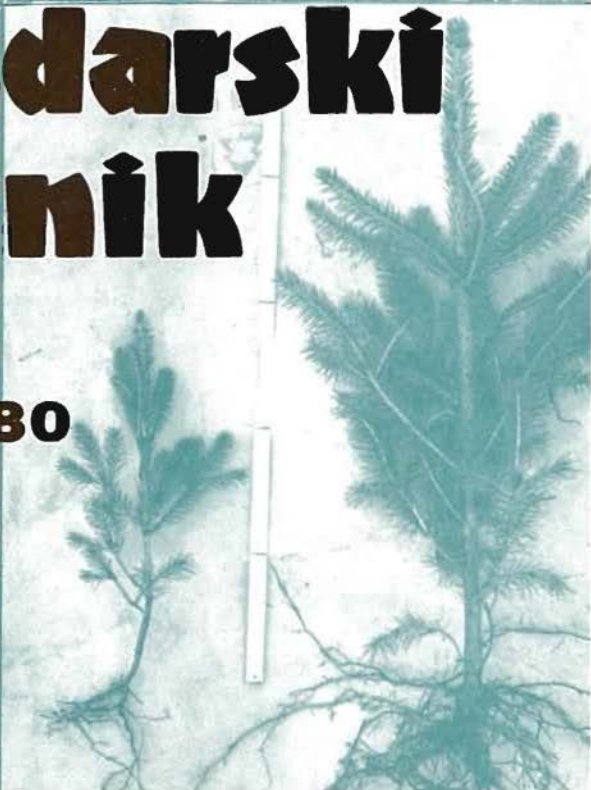

Gozdarski vestnik

4

LETO 1980

Gozdarski vestnik

SLOWENISCHE FORSTZEITSCHRIFT
SLOVENIAN JOURNAL OF FORESTRY

LETO 1980 • LETNIK XXXVIII • ŠTEVILKA 4

p. 153–200

Ljubljana, april 1980

VSEBINA – INHALT – CONTENTS

- Dr. Amer Krivec 153 Problemi spravila lesa in razvojne perspektive
Probleme der Holzurückung und Entwicklungsperspektiven
Problems of wood skidding and perspectives of development
- Izobraževalna skupnost za gozdarstvo (mag. F. Urleb) 164 Srednjeročni načrt razvoja vzgoje in usmerjenega izobraževanja v slovenskem gozdarstvu v obdobju 1981–1985
- Saša Bleiweis 179 Več jerebice v naše gozdove
- Stanko Brodnjak 180 Kam z lubjem iglavcev na centralnih lesnih skladiščih
- Dr. Ivo Puncer 184 Simpozij vzhodnoalpsko-dinarskih fitocenologov o vegetacijskem kariranju
- 185 Zaključki posvetovanja o delovanju TOK za gozdarstvo na Bledu 8. in 9. januarja 1980
- Marko Kmecl 187 Ali je lastnik gozda res kooperant
- 188 Kam z drobnim lesom listavcev
- Vida Vrhnjak 190 Problematika muflonov
- 193 Književnost
- 193 Iz domače in tuje prakse
- 197 Društvene vesti
- 198 Zapis na bukvi

Naslovnna stran:
Foto Lado Eleršek
Tisk: ČGP DELO

Gozdarski vestnik izdaja
Zveza inženirjev in tehnikov
gozdarstva in lesarstva
SR Slovenije

Uredniški svet:

Marjan Trebežnik, predsednik
mgr. Boštjan Anko
Branko Breznik
Janez Černač
Rozka Debevc
Hubert Dolinšek
Vilijem Garmuš
dr. Franc Gašperšič
Marjan Hladnik
Marko Kmecl
Vitomir Mikuletič
mrg. Franjo Urleb

Uredniški odbor:

mrg. Boštjan Anko
dr. Janez Božič
Branko Breznik
Marko Kmecl
dr. Amer Krivec
dr. Dušan Mlinšek
dr. Iztok Winkler

Odgovorni urednik

Editor in chief
Marko Kmecl, dipl. inž. gozd. oec.

Uredništvo in uprava

Editors' address
YU 61000 Ljubljana
Erjavčeva cesta 15
Žiro račun – Cur. acc.
50101-678-48-428
Letno izide 10 številčk
10 issues per year
Letna naročnina 180 din
Za ustanove in podjetja 600 din
za študente 100 din in
za inozemstvo 360 din
Subscription 360 din

Ustanoviteljici revije sta Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije ter Samoupravna interesna skupnost za gozdarstvo Slovenije.
Poleg njihju denarno podpira izhajanje revije tudi Raziskovalna skupnost Slovenije.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo (št. 421-1/74 z dne 13. 3. 1974) za GV ni treba plačati temeljnega davka od prometa proizvodov.

PROBLEMI SPRAVILA LESA IN RAZVOJNE PERSPEKTIVE*

Dr. Amer Krivec (Ljubljana)**

K r i v e c, A.: Problemi spravila lesa in razvojne perspektive. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 4, str. 153—163. V slovenščini s povzetkom v nemščini.

Primerjava vlačjenja lesa po tleh in vožnje lesa s kamioni kaže na neracionalno in drago spravilo, ki ga povzroča trenje lesa ob podlago. Nujna je zamenjava tehničnih sredstev in tehnologije dela, da bi se trenju izognili oziroma racionalizirali delo.

K r i v e c, A.: Problems of wood skidding and perspectives of development. Gozdarski vestnik, 38, 1980, 4, pag. 153—163. In Slovene with summary in German.

The comparison of the wood skidding on the ground with the transportation by trucks makes evident that the skidding is no rational operation causing high expenses because of the friction involved. It is indispensable to change the technical means and the technology of the working process to rationalize the skidding.

1. Uvod

Spravilo je najtežja faza v procesu pridobivanja lesa. Lahko rečemo, da so ostale faze (sečnja, prevoz) pri nas kakor v svetu skoraj popolnoma mehanizirane. Spravilo lesa se ne da unificirati. Terenski pogoji diktirajo različne tehnike in tehnologije. Širše gledano so tudi manjše površine kot je Slovenija zelo heterogene. Tudi na površini, kot je gozdnogospodarsko območje imamo probleme zbiranja in vlačjenja lesa. Nižinski, oz. ravninski predeli so glede tehnologije, odnosno organizacije lažje rešljivi od hribovitih in planinskih. V naši ožji domovini prevladujeta v gozdarskem smislu kraški in alpski svet, kar pomeni, da imamo zelo razgiban teren z različno velikimi nakloni, celo do 100 ‰. Še danes uporabljamo ročno in animalno spravilo, na katerega odpade 25—30 ‰. Ostalo pa je mehanizirano spravilo z raznimi traktorji in žičnicami. Zelo zahteven in pester teren zahteva tudi pestrost v tehnično-tehnološki sferi. Uporaba raznovrstnih pravilnih naprav s potrebno tehnologijo pa zahteva posebne sisteme v organizaciji dela in visoke finančne stroške.

Večina spravljene lesa se še vedno premika po tleh bodisi, da se s celo površino ali le z delom dotika tal. V sedanji dobi popolne mehanizacije, ko imamo večino faz in ostalih elementov dela mehaniziranih, transportiramo vedno več daljšega lesa, svežega in v skorji. Za spravilo je to otežujoča okolnost. Za tak les potrebujemo težje, oz. močnejše stroje. Ne gre le za večje in bolj

* Referat je bil podan na seminarju v Zrečah, novembra 1979.

** Prof. dr. A. K., dipl. inž. gozd., VTOZD za gozdarstvo Biotehniške fakultete v Ljubljani, Večna pot 83, 61000 Ljubljana, YU

robustne kose, ampak za povečanje trenja med lesom v skorji in podlago. Danes skoraj ni razlike v porabi energije za vlačenje težjega bukovega lesa z gladko skorjo v primerjavi z lažjim smrekovim lesom z bolj hrpavo skorjo.

Želimo narediti primerjavo med posameznimi spravnimi sredstvi, ki jih še uporabljamo pri nas. Možna so različna vzporejanja, vendar je vprašanje, kaj primerjati, da bi dobili čim boljšo predstavbo. Težava je predvsem v tem, da ima vsako delovno sredstvo pravzaprav neko svoje optimalno delovno območje. Ta območja niso konstantna, ampak se spreminjajo z razvojem tehnologije. Tako je npr. sedanja poprečna pravilna razdalja s traktorji ok. 400–700 m, medtem ko je bila pred približno desetimi leti med 800–1000 m [6]. Sklepamo, da je sedanja poprečna pravilna razdalja, ki je precej krajša, rezultat povečanega števila gozdnih cest. Res je, da je v tem času zgrajenih veliko novih gozdnih cest, toda spravilo je skrajšano tudi zaradi nove tehnologije nakladanja lesa. Les spravljamo sedaj po najbližji poti do kamionske ceste, kjer ga nakladamo s hidravličnimi nakladalnimi napravami, za katere je les lahko odložen kjerkoli ob cesti, le da je v dosegu roke hidravlike. Nekdaj smo morali koncentrirati les na posamezna pripravljena mesta, največkrat na izgrajenih klančinah za ročno nakladanje.

Z razvojem traktorjev in izpopolnjevanjem priključkov ter izdelavo specialnih gozdnih traktorjev za spravilo lesa – zgibnikov, se širi njihovo območje uporabe in obenem zmanjšuje uporaba živali. Tako se zmanjšuje dolžina spravila s konji, ki je bila nekdanj celo nad 1000 m, sedaj pa je (poprečna razdalja) po oceni okoli 300 m. Menimo torej, da so stroški spravila precej dober kazalec, le da je vprašanje razpona oz. območja, katerega naj bi upoštevali.

Naredili smo primerjavo med spravnim z dosegljivimi in pri nas najbolj uporabljanimi spravnimi sredstvi ter prevozom s kamioni, oz. kamioni s polpri-kolicami. Primerjali smo stroške za transport 1 tkm (tabela 5). Prav tako smo primerjali stroške spravila kubika lesa na razdaljah, ki so nekakšna poprečja za posamezno pravilno sredstvo (tabela 7).

2. Stroški spravila lesa

Zanimivo je vprašanje, kakšni stroški spravila lesa so pri nas. Jasno je, da na to ni mogoče enostavno odgovoriti. Stroški so različni glede na uporabo nekega tehničnega sredstva celo v enem gozdnogospodarskem območju. Skušali bomo podati neke poprečne vrednosti. Izhajamo iz notnih vhodov za vse primere.

2.1. Cena 1 tkm spravila lesa s konji

Jemljemo učinke na razdaljah 200, 300 in 1000 m, ceno spravila lesa iglavcev za 1 m³ ter enega ali par konj. Obravnavamo pogodbenega in režijskega konjarja.

Pri spravnih razdalji 200 m, 300 m in 1000 m smo upoštevali učinke [8]

– en konj	15,0 m ³	12,0 m ³	5,5 m ³
– par konj	17,7 m ³	14,5 m ³	6,7 m ³

Na osnovi tega smo izdelali tabelo 1.

Iz tabele 1 je razvidno, da smo upoštevali poprečno ceno za spravilo z enim in parom konj, ki znaša od 65,05 do 237,43 din za kubik. Če to preračunamo na enotno razdaljo 1000 m in spravilo 1 m³ (ki ga jemljemo poprečno na 1 tono) vidimo, da stane 1 tkm spravila lesa s konji od 175.– do 440.– din.

Tabela 1. Cena spravila lesa s konji na razdalji 200, 300 in 1000 m

	Spravilna razdalja				
	200 m	preračunano na 1000 m	300 m	preračunano na 1000 m	1000 m
	din/m ³	din/tkm	din/m ³	din/tkm	din/m ³ ali din/tkm
POGODBENA					
dnina enega konja					
872,50 din	65,05	325,25	80,25	267,50	174,32
dnina para konj					
1.235,00 din					
REŽIJSKA					
dnina enega konja					
1.235,00 din	88,00	440,00	110,00	366,66	237,43
dnina para konj					
1.677,00 din					

Iz tabele 1 povzamemo, da se z razdaljo občutno povečujejo stroški za spravilo 1 m³, kar je logično. Če vzamemo stroške za 200 m z indeksom 100, potem dobimo:

200 m	300 m	1000 m
65,05 = 100 %	80,35 = 124 %	174,32 = 268 %

To razmerje je podobno tudi za režijskega konja. V obratnem sorazmerju pa stane tonkilometer spravljenega lesa: čim daljše je spravilo, tem manjši, oz. cenejši je tkm, podobno kot pri drugih transportnih sredstvih. To bi nas lahko pripeljalo do napačnega sklepa. Čeprav je tkm cenejši, se nihče ne bo odločil, da bi vlačil les s konji npr. na 5 kilometrski razdalji.

2.2. Cena 1 tkm spravila lesa s traktorji

Podobno kot za spravilo lesa s konji smo prikazali podatke za traktor IMT-558 in TIMBERJACK, tabela 2.

Iz tabele 2 je razvidno, da je pri obeh traktorjih upoštevana organizacijska oblika dela I+1.

Tabela 2. Cena spravila lesa s traktorjema IMT-558 in TIMBERJACKOM

IMT-558			TIMBERJACK		
Spravilna razdalja					
600 m	preračunano na 1000 m	1000 m	700 m	preračunano na 1000 m	1000 m
din/m ³	din/tkm	din/m ³ ali din/tkm	din/m ³	din/tkm	din/m ³ ali din/tkm
105,00	175,00	143,70	129,20	185,00	157,90
Cena delovnega dne = 2730,00 din (I+1)			Cena delovnega dne = 5665,00 din (I+1)		

Vzeli smo, da so poprečni učinki spravila lesa s traktorjem IMT-558, približno 26 m³ dnevno, na okoli 600 m, oz. 19 m³ na 1000 m spravljeni razdalji. Enako smo upoštevali pri spravilu s traktorjem Timberjack na 700 m razdalji učinek 44 m³, na 100 m pa 36 m³.

Pri obeh traktorjih smo izračunali cene spravila lesa za njihove poprečne razdalje in iz njih preračunali stroške za spravilo 1 tkm. Iz tabele 2 je tudi razvidno, da je pravzaprav razlika v ceni spravila lesa za 1 tkm med obema traktorjema relativno majhna.

2.3. Cena 1 tkm spravila lesa z žičnim žerjavom BACO-GRAVIMAT

Zanimali so nas tudi stroški spravila lesa z žičnicami. Obravnavati bi morali več vrst žičnih žerjavov, žal imamo zanesljivejše podatke samo za žični žerjav Baco-Gravimat (tabela 3).

Tabela 3. Cena spravila lesa z žičnim žerjavom Baco-Gravimat

Organizacijska oblika dela 1+3		
800 m	preračunano na 1000 m	1000 m
1	2	3
din/m ³	din/tkm	din/m ³ ali din/tkm
159,40	199,20	188,90
Cena delovnega dne = 5.100,00 din		

Upoštevali smo, da je poprečna spravljalna razdalja s tem žerjavom 800 m in, da so približni učinki na dan ok. 32 m³, na 1000 m razdalji pa 27 m³.

2.4. Cena 1 tkm prevoza lesa s kamioni

Poprečna prevozna razdalja s kamioni znaša v Sloveniji ok. 25 km, v novejšem času celo 28 km [11]. Življenjska doba kamiona je ok. 8–10 let, ali ok. 250.000 do 300.000 km [12]. Če razčlenim strukturo delovnega dne prevoza v delovnem času (8 ur) z vsemi sestavinami (glavni, pomožni, in dodatni čas), pri čemer upoštevamo tudi nakladanje in razkladanje ter poprečne hitrosti [5], potem naredi kamion sam oz. kamion s polprikolico ok. 25.000–30.000 km/leto. Če je ta razdalja krajša je upoštevati zastaranje. V tabeli 4 prikazuje nekatere vrednosti.

Vzeli smo, da je življenjska doba kamiona 250.000 prevoženih kilometrov, čeprav bi lahko za kamion Magirus vzeli 300.000 km. Kolone 2, 5 in 8 v tabeli 4 kažejo, koliko kilometrov letno bi naredil kamion, če bi prevažal les na razdaljah 1, 5 in 10 km, kolone 3, 6 in 9 pa koliko tkm bi naredil kamion letno. V kolonah 4, 7 in 10 je prikazano število let, ki bi bilo potrebno, da bi kamion naredil 250.000 kilometrov. Vsem je jasno, da nobeno vozilo ne bo vzdržalo npr. 43 ali celo 74 let. Celotno pri 10 km prevozni razdalji je število let od 10 do 16. Številke v oklepaju pa pomenijo število let v primeru 300.000 km življenjske dobe kamiona. Vsi izračuni so prikazani za 8 urni delovnik. Jasno pa je, da moramo v takih primerih upoštevati tehnično zastaranje, ker praktično nihče ne bo vzel življenjsko dobo vozila daljšo od 10 let, ali le malo kdaj. Prav tako je neprimerno upoštevati kamionski prevoz pri poprečni razdalji npr. enega kilometra (kot je nesmiselno vlačiti les po tleh na 5 kilometrski razdalji).

Tabela 4. Število prevoženih km letno in število doseženih tkm letno, ki jih kamioni naredijo na različnih prevoznih razdaljah

Kombinacija prevoza	Prevozna razdalja								
	1 km			5 km			10 km		
	km/leto	tkm/leto	let	km/leto	tkm/leto	let	km/leto	tkm/leto	let
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kamion	5800	29.000	43 (52)	19.300	96.500	13 (16)	22.400	112.000	11 (13)
Kamion in 1-osna polprikolica	4700	37.600	53	11.740	93.920	21	16.200	129.600	15
Kamion in 2-osna polprikolica	3400	40.800	74 (88)	11.400	136.800	22 (26)	16.000	192.000	16 (19)

Zaradi primerjave smo prikazali stroške prevoza lesa s tem, da smo upoštevali tudi nakladanje in razkladanje. Vzeli smo tri kombinacije prevoza 5, 10 in 25 km. Upoštevali smo tudi tri kombinacije: sam kamion (10 t), lažji kamion z lažjo enoosno polprikolico (8 t + 8 t) in kamion z dvoosno polprikolico (12 t + 10 t). Pri vseh kombinacijah smo upoštevali organizacijsko obliko dela I + O (vse delo opravi šofer sam) in I + 1 (šofer in pomožni delavec, oz. šofer z manipulantom ali pa dva šoferja) (tabela 5).

Tabela 5. Cena prevoza lesa s kamioni

Kombinacija prevoza	Organiz. oblika dela	Prevozna razdalja		
		5 km	10 km	25 km
		din/km		
1	2	3	4	5
Sam kamion (Magirus)		11,92	10,18	8,28
Kamion (FAP) + 1-osna polprikolica	I + O	8,53	6,32	4,48
Kamion (Magirus) + 2-osna polprikolica		9,39	7,02	5,03
Sam kamion (Magirus)		13,57	11,88	9,60
Kamion (FAP) + 1-osna polprikolica	I + 1	10,21	7,54	5,32
Kamion (Magirus) + 2-osna polprikolica		10,55	7,84	5,60

Iz tabele 5 je razvidno, da so stroški prevoza v vseh kombinacijah na razdalji 10 km, za 20 do 40 % večji kot na razdalji 25 km in še večji na razdalji 5 km. Dražji tkm prevoza lesa s samim kamionom, kot kamionom s polprikolico. Velja pravilo: čim večje je prevozno sredstvo, tem manjši so prevozni stroški po enoti. V našem primeru pa je prevoz s kamionom Magirus z dvoosno polprikolico dražji od prevoza s kamionom FAP in enoosno polprikolico. Do tega pride zaradi zelo velike razlike v nabavni ceni vozil.

3. Primerjava stroškov 1 tkm med spraviom in prevozom

Zanimiva je primerjava stroškov med spraviom in prevozom lesa. Podatki, s katerimi razpolagamo predstavljajo poprečne delovne vrednosti. Primerjava ni popolnoma dosledna, ker ima vsak stroj svoje optimalno območje dela, pa vendar je to možno za neko konstantno razdaljo, ker izhajamo iz enotnih vhodov. Možno je veliko kombinacij. Vzeli bomo kot 100% vrednost prevoza lesa na razdalji 5, 10 in 25 km, za sam kamion, kamion z 2-osno in kamion z 1-osno polprikolico, pri organizacijski obliki dela 1 + 0 (tabela 6).

Tabela 6. Primerjava stroškov za 1 tkm med spraviom in prevozom lesa

Vrsta transportnega sredstva	Primerjalne vrednosti					
	5 km		10 km		25 km	
	1 tkm	poveč.	1 tkm	poveč.	1 tkm	poveč.
1	2	3	4	5	6	7
Kamion sam	11,92	1,0×	10,18	1,0×	8,28	1,0×
IMT-558	143,70	12,1×		14,1×		17,4×
Timberjack	157,90	13,2×		15,5×		19,1×
Baco-Gravimat	188,90	15,8×		18,6×		22,8×
Konji – pogodbeni	174,32	14,6×		17,1×		21,1×
Konji – režijski	237,43	19,9×		23,3×		28,7×
Kamion + 2-osna polprikolica	9,39	1,0×	7,02	1,0×	5,03	1,0×
IMT-558	143,70	15,3×		20,5×		28,6×
Timberjack	157,90	16,8×		22,5×		31,4×
Baco-Gravimat	188,90	20,1×		26,9×		37,6×
Konji – pogodbeni	174,32	18,6×		24,8×		34,7×
Konji – režijski	237,43	25,3×		33,8×		47,2×
Kamion + 1-osna polprikolica	8,53	1,0×	6,32	1,0×	4,48	1,0×
IMT-558	143,70	16,8×		22,7×		32,1×
Timberjack	157,90	18,5×		25,0×		35,2×
Baco-Gravimat	188,90	22,1×		29,9×		42,2×
Konji – pogodbeni	174,32	20,4×		27,6×		38,9×
Konji – režijski	237,43	27,8×		37,6×		53,0×

Iz tabele 6 povzamemo, da je spraviom lesa za 1 tkm v primerjavi s kakršnokoli kombinacijo prevoza s kamionom občutno dražje.

Če upoštevamo stroške prevoza s samim kamionom na 5 km razdalji kot 100% in jih vzamemo za vrednost 1, vidimo, da je cena spraviom lesa za 1 tkm pri IMT-558 za 12,1× večja in se povečuje v smeri traktor Timberjack, ž. ž. Baco-Gravimat in doseže pri režijskih konjih ok. 20× (19,9×) več (pri 25 km razdalji pa je razpon od 17,4× do 28,7×).

Tonkilometer ni natančno merilo, ker je vrsta dejavnikov, ki so težje medsebojno primerljivi med sredstvi spraviom in prevoza s kamioni. Ne glede na vse težave nam podatki kažejo, da je najcenejše spraviom za ok. 12× dražje od prevoza. (To ni 100% ali enkrat dražje, marveč je indeks 1.200.) Največja razlika med spraviom in prevozom pa je celo 50×.

4. Primerjava stroškov transporta lesa glede na poprečne transportne razdalje

Naredili smo primerjavo med stroški spravila in prevoza lesa in upoštevali poprečne razdalje posameznih delovnih sredstev. Razdalje so rezultat stopnje razvoja mehanizacije in na splošno proizvodnih sil. Vzeli smo že prikazane poprečne razdalje in sicer:

- konja na 300 m,
- traktor IMT-558 na 600 m,
- traktor Timberjack na 700 m,
- ž. ž. Baco-Gravimat na 800 m,
- prevoz lesa s kamioni na 25 km.

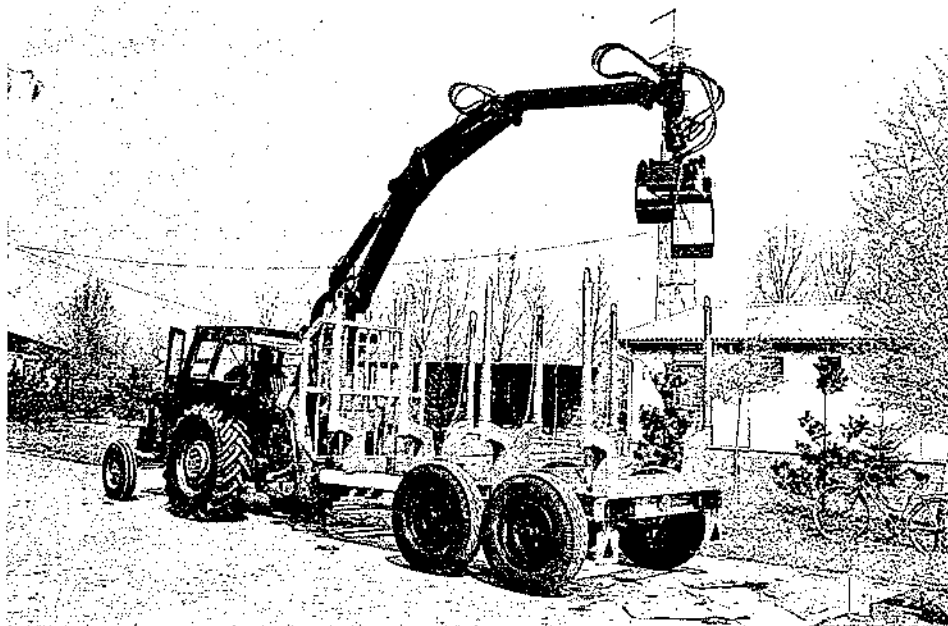
Upoštevali smo stroške na teh razdaljah v din/m³ in jih primerjali s stroški za 1 ton/km prevoza lesa s kamioni na 25 km razdalji (tabela 7). (Rekli smo, da je 1 m³ = 1 tona lesa.)

Tabela 7. Primerjava stroškov spravila in prevoza lesa glede na poprečne transportne razdalje

Vrste transportnega sredstva	Primerjalne vrednosti	
	din/m ³	povečanje
1	2	3
Kamion sam (25 km)	8,28	1,0×
IMT-558 (600 m)	105,00	12,7×
Timberjack (700 m)	129,20	15,6×
Baco-Gravimat (800 m)	159,40	19,2×
Konji – pogodbeni (300 m)	80,30	9,7×
Konji – režijski (300 m)	110,00	13,3×
Kamion + 2-osna polprikolica (25 km)	5,03	1,0×
IMT-558	105,00	20,9×
Timberjack	129,20	25,7×
Baco-Gravimat	159,40	31,7×
Konji – pogodbeni	80,30	16,0×
Konji – režijski	110,00	21,9×
Kamion + 1-osna polprikolica (25 km)	4,48	1,0×
IMT-558	105,00	23,4×
Timberjack	129,20	28,8×
Baco-Gravimat	159,40	35,6×
Konji – pogodbeni	80,30	17,9×
Konji – režijski	110,00	24,6×

Tudi iz tabele 7 povzamemo, da so velike razlike med stroški spravila lesa glede na posamezna pravilna sredstva, upošteva je njihove pravilne razdalje. V vseh treh kamionskih kombinacijah je razlika med najcenejšim in najdražjim pravilom v razmerju približno 1 : 2. (Npr. pogodbeni konji 80,3– din/m³ [9,7 ×] proti ž. ž. Baco-Gravimat 159,40 din/m³ [19,2 ×]).

Prav tako je razvidno iz tabele 7, da so velike razlike med prevozom s kamioni in omenjenimi pravilnimi sredstvi. Tu je razlika med najcenejšim pravilom s pogodbenimi konji, ki je ok. 10× (9,7×) dražje, od spravila z ž. ž. Baco-Gravimat (v primerjavi s kamionom + 1-osno prikolico) ok. 36× (35,6×) dražje. Tudi v tej primerjavi, pri kateri smo upoštevali trenutno poprečne transportne razdalje so stroški vlačnja po tleh veliko višji.

Slika 1. Foto A. Krivec

Lahko bi naredili podobne primerjave spravila prevozov s kamioni na 10 km, 5 km razdalji. Medsebojne primerjave bi pokazale, da je spravilo, pri katerem vlačimo les po tleh (tudi z žičnimi žerjavi) dražje kot je vožnja s kamioni.

5. Perspektive razvoja spravila lesa

Naša analiza ni povsem objektivna, čeprav je prikazana v dveh primerih. Ne glede na to, je povsem jasno iz zakonitosti vlačjenja in vožnje, ki ju dobimo, poznamo, [6,7] da je vožnja po kolesih po tleh na splošno racionalnejša kot vlačenje. Do tega spoznanja smo prišli že pred leti [6,7] in tudi v vrsti evropskih in drugih dežel ([1, 2, 10].

Pri vlačanju lesa po tleh niso možne bistvene izboljšave. Produktivnost je dosegla nekakšno kulminacijo. S povečanjem kapacitete strojev se bistveno ne povečuje racionalizacija dela. Traktor, ki bi imel moč motorja npr. 200 KM, bi bil po tehničnih karakteristikah mnogo bolj robusten, zahteval bi precej širše prometnice-vlake, itd., toda njegovi učinki dela bi bili omejeni, zaradi naših dimenzij lesa. Poleg tega je vprašljiva možnost uporabe takih strojev v hribovitih in gorskih predelih.

Povečevanje velikosti strojev ima torej svoje meje ne samo glede na konkretne prilike, kjer ni možna njihova izkoriščenost, ampak tudi na zakonitosti, ki izvirajo iz samih strojev in njihove prilagodljivosti terenu, načinu gospodarjenja z gozdovi idr.

Izpopolnjevanje spravila lesa je šlo v drugo smer. Vse bolj opuščajo vlačenje po tleh. Vedno več uporabljajo vožnjo na različno oblikovanih kolesnih podvozih. Les se več ne dotika tal. Trenje ležajev v kolesih, trenje gum ob podlago in drugo, ki je potrebno pri premikanju tudi po primitivnih prometnicah, je veliko

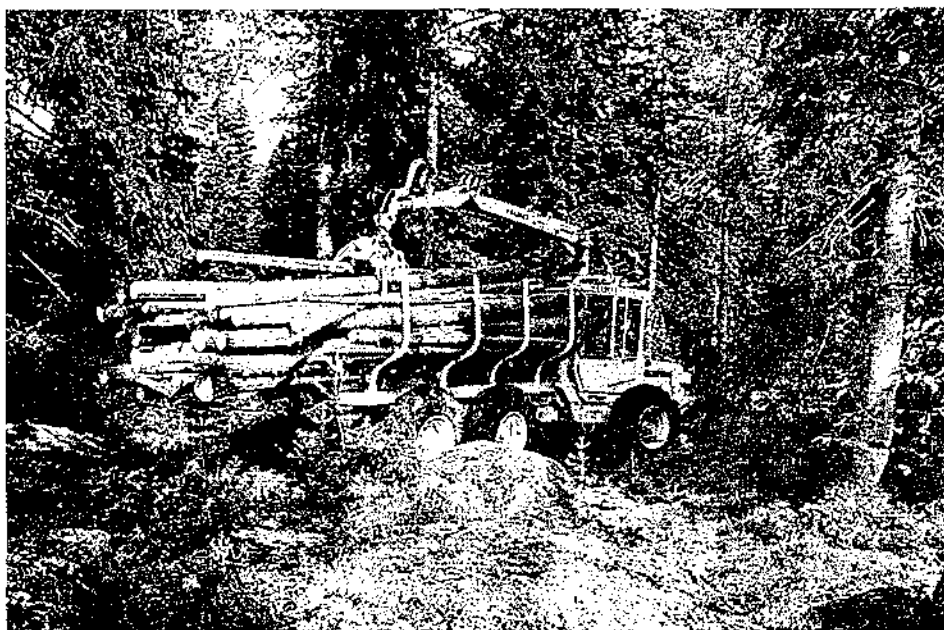
manjše; primerno temu je tudi poraba energije, preračunana na enoto učinka manjša. Najosnovnejši priključek za tako delo je traktorski priklopnik-polprikolica ali celo prikolica. (Sl. 1.) Klasično polprikolico so potem izboljšali in naredili novo delovno sredstvo, ki je izhajalo iz vzgibnikov. Zadnja os zgibnika je spremenjena in je dobila funkcijo nošenja lesa, je nekakšna zgibna polprikolica, ki ima tudi pogon, (Sl. 2.) za razliko od klasičnih priklopnikov, ki imajo redko kdaj dodatni diferencial oz. pogon koles.

Z zgibnimi polprikolicami, ki jih vedno več uporabljajo v vrsti evropskih dežel, obvladujejo terene na katerih danes delajo univerzalni traktorji, adaptirani za spravilo lesa.

Namen današnjega razmišljanja ni v opisu novih tehničnih sredstev, preprosto zato, ker jih pri nas še nimamo. Vendar se zavedamo, da bomo prej ali slej na določenih predelih Slovenije nadomestili vlačenje lesa z vožnjo.

V razmišljanje podajamo tudi nekaj prednosti in težav uporabe zgibnih polprikolic:

1. Vožnja lesa na gumijastih kolesih je na splošno cenejša od vlačjenja.
2. Naložena zgibna polprikolica obvlada teren do $\pm 25\%$ naklonov, kar pomeni, da gre tudi polna navzgor do naklona $+ 25\%$. Pri tem naklonu pa traktor pri vlačanju lesa navzgor vleče komaj $1/3$ normalnega bremena. Danes uporabljajo polprikolice 6–18 ton neto nosilnosti.
3. Vlaka, po katerih spravljamo les, zlasti z zgibnimi traktorji so široke 2,5 do 3 m. Horizontalni in vertikalni elementi vlak so takšni, da bi z zgibnimi polprikolicami lahko vozili po njih brez posebnih rekonstrukcij.
4. Pri vlačanju lesa po tleh ostane vlaka vedno samo vlaka, poškodovana od lesa, ki ga vlačimo in verig na kolesih traktorja. Če pa po teh prometnicah vozimo les, se sčasoma taka vlaka spremeni v traktorsko pot, ki je relativno gladka.

Slika 2. Foto A. Krivec

5. Uporabnost takih zgibnih polprikolic pri nas je odvisna tudi od nabavne vrednosti, ki je relativno visoka, saj stane zgibna polprikolica 1,5 do 3 milijone dinarjev.

6. Pri nas bi jo lahko uporabljali le v tistih predelih Slovenije, kjer je prevoz lesa iz gozda do porabnika (lesnega obrata, centralnega mehaniziranega skladišča, železniške postaje itd.) kratek. To pomeni v kombinaciji vožnje po vlaki (namesto vlačnja) in vožnje 5 do 10 km po cesti.

8. Do danes še nimamo primerne tehnologije za celoten transport lesa, predvsem so še nejasne tehnološke možnosti zbiranja lesa od panja do vlake.

9. Pri vlačnju lesa po tleh prihaja do velikih poškodb dreves ob vlaki. Po ugotovitvah je celo do 50 % dreves poškodovanih [3, 4]. S konkretnih ogledov na terenu v vrsti evropskih dežel, kjer že uporabljajo zgibne polprikolice so te poškodbe občutno manjše.

Literatura

1. Grammel, R.: Soziale und wirtschaftliche Notwendigkeit einer betrieblichen Arbeitsplanung, dargestellt am Beispiel des Staatswaldes in Baden-Württemberg, AFZ 1975/15.
2. Höfle, H.: Probleme der Mechanisierung und Automatisierung der Holzernte, Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen, 1975/5.
3. Ivanek, F.: Racionalizacija pridobivanja lesa iglavcev in posledica poškodb pri sečnji in spravilu lesa na severovzhodnem Pohorju in Kozjaku, magistrska naloga, Maribor 1973.
4. Ivanek, F.: Vrednotenje poškodb pri spravilu lesa v gozdovih na Pohorju, Strokovna in znanstvena dela, št. 51, IGLG, Ljubljana 1976.
5. Krivec, A.: Mehanizirano nakladanje pri prevozu lesa (knjiga), IGLG, Ljubljana, 1972.
6. Krivec, A.: Preučevanje mehanizacije transporta lesa (knjiga), IGLG, Ljubljana, 1967.
7. Krivec, A.: Proučevanje traktorskega spravila lesa, IGLG, — Strokovna in znanstvena dela, št. 65, Ljubljana 1979.
8. Lipoglavšek, M.: Spravila lesa s konji v Sloveniji, IGLG, Strokovna in znanstvena dela, Ljubljana 1974.
9. Pestal, E.: Rationalisierungsgrenzen im Gebirgsforst, AFZ, 1975/1.
10. Putkisto, K.: Forestry and mechanisation in Finland, Canadian Pulp and Paper Association on March 26, 1976.
11. Remic, C.: Stanje mehanizacije v izkoriščanju gozdov SR Slovenije konec leta 1970, 1972, 1974, 1976, 1978., Strokovna in znanstvena dela IGLG, Ljubljana.
12. Turk, Z.: Metodika kalkulacij ekonomičnosti strojnega dela v gozdarstvu, IGLG, Strokovna in znanstvena dela, št. 44, Ljubljana 1975.

PROBLEME DER HOLZRÜCKUNG UND ENTWICKLUNGSPERSPEKTIVEN

Zusammenfassung

Die Studie behandelt die Probleme der bisherigen Holzurückung und zwar mit Pferden, mit Schleppern IMT-558 und Timberjacks sowie mit Seilkranen Baco-Gravimat. Die einzelnen Rückungsarten werden so analysiert, dass die Arbeitskosten auf durchschnittlichen Rückungsentfernungen festgestellt werden und zwar:

Pferde auf der Entfernung von 300 m.

Schlepper auf der Entfernung von 600 m.

Timberjacks auf der Entfernung von 700 m.

Seilkranen Baco-Gravimat auf der Entfernung von 800 m.

Die Holzurückung auf dem Boden ist wegen der starken Reibung sehr kostspielig, da für die Bewegung einer Tonne Holz 500–600 kg Energie nötig sind. Deswegen ist ein Fortschritt der Rationalisierung der Holzurückung problematisch. Wahrscheinlich ist der Höhepunkt schon erreicht worden. Die Entwicklungsperspektiven zeigen in eine andere Richtung, das ist der Ersatz des Holzschleppens durch Fahrzeuge. Es handelt sich um solche technische Mittel und Arbeitstechnologien, wo die Reibung und die Energie-

verbrauch herabgesetzt würden und damit eine Rationalisierung der Holzrückung erreicht wäre. Der Vergleich des laufenden Kilometers beim Schleppen mit der Lastwagentransportierung ergab, dass das Schleppen 12- bis 50 mal teurer ist. Es wurde auch der Vergleich der Schleppung einer Tonne Holz auf durchschnittlichen Entfernungen und für die einzelnen Rückungsmittel mit Lastwagentransportierung durchgeführt. Auch in diesem Fall, wo es sich um optimale Rückungsentfernungen der einzelnen technischen Mittel handelt, war die Schleppung 10-36 mal teurer als die Fahrt. Das alles beweist den Vorrang des Fahrens auch auf Schleifwegen. Dazu eignen sich insbesondere Knick-Halbanhänger, welche Geländeneigungen bis $\pm 25\%$ bewältigen können. Das sind eigentlich Gelände, auf welchen gegenwärtig mit adaptierten Schleppern gearbeitet wird. Bei uns wird vom allem die Verwendung von Knick-Halbanhängern in Frage kommen, insbesondere auf Geländen, wo das Holz einige hundert Meter auf einem Schleifweg und dann bis 10 km weit auf einer Kamionstrasse bis zum Verbraucher gefahren werden wird.

SREDNJEROČNI NAČRT RAZVOJA VZGOJE IN USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V SLOVENSKEM GOZDARSTVU V OBDOBJU 1981—1985

1. Temeljna spoznanja o načrtovanju in vlogi vzgoje in usmerjenega izobraževanja v družbenem in gospodarskem razvoju

1.1. Vsestranski razvoj osebnosti, humanizacija odnosov med posamezniki in v družbi so med temeljnimi cilji razvoja samoupravne socialistične družbe. Ti cilji in pa spoznanje o pomenu znanja, strokovnosti, uporabi kadrovskega potenciala v družbeno ekonomskem razvoju, so osnova razvoja vzgoje in usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji. Razvijanje kakovostnih dejavnikov družbenega razvoja (izobraževanje, znanstvenoraziskovalno delo, kadri itd.) je izhodišče vrste razvojnih dokumentov v preteklih letih.

Idejna osnova spremenjenih odnosov med izobraževanjem in drugimi področji združenega dela izhaja iz ustave in dokumentov XI. kongresa ZKJ in 8. kongresa ZKS.

Osnovo konkretizirajo zakonski predpisi v zakonu o združenem delu, zakonu o usmerjenem izobraževanju in zakonu o svobodni menjavi dela za področje vzgoje in izobraževanja.

S srednjeročnim načrtom razvoja vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu konkretiziramo in opredeljujemo, spoznanja, naloge in ukrepe na področju vzgoje in izobraževanja kadrov.

1.2. Načrtovanje vzgoje in usmerjenega izobraževanja razumemo kot pod-sistem družbeno ekonomskega načrtovanja, ki izhaja iz ciljev in potreb samoupravne socialistične družbe. Temeljne organizacije združenega dela so, kot uporabniki izobraževalnih storitev in kadrov, temeljni subjekt v oblikovanju politike vzgoje in usmerjenega izobraževanja ter v njegovem planiranju. V izobraževalni skupnosti odločajo delegati uporabnikov in izvajalcev skupno in enakopravno o vseh pomembnih vprašanih vzgoje in usmerjenega izobraževanja:

- a) oblikujejo politiko vzgoje in usmerjenega izobraževanja,
- b) skrbijo za razvoj materialne osnove vzgoje in usmerjenega izobraževanja,
- c) uresničujejo svobodno menjavo dela,
- č) oblikujejo in vrednotijo programe vzgoje in usmerjenega izobraževanja,
- d) oblikujejo in izvajajo politiko solidarnega in vzajemnega izenačevanja pogojev za vse oblike usmerjenega izobraževanja in
- e) o drugih vprašanih in nalogah s področja vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu.

1.3. Temeljne funkcije srednjeročnega načrta razvoja vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu so:

Načrt je osnova za sporazumevanje delavcev v združenem delu gozdarstva pri zadovoljevanju ugotovljenih osebnih, posebnih, skupnih in splošnih potreb na področju vzgoje in usmerjenega izobraževanja.

Z načrtom določamo obseg dejavnosti, nosilce, sredstva in roke za uresničevanje sprejetih ciljev na področju vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu ter način spremljanja izvajanja in vrednotenja razvojne politike.

V načrtu delovni ljudje v gozdarstvu ugotavljajo potrebe po vzgoji in usmerjenem izobraževanju in določajo načine in oblike njihovega zadovoljevanja.

Z načrtom določamo preobrazbene posege na posameznih ali celotnem področju vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu in določamo način in dinamiko njihovega uresničevanja.

Z razvojnimi načrti vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu se vključujemo v celovito družbeno načrtovanje. Z njim dopolnjujemo razvojni načrt gozdarstva in usklajujemo razvojne načrte vseh nosilcev načrtovanja na področju vzgoje in izobraževanja.

2. Cilji srednjeročnega razvoja vzgoje in usmerjenega izobraževanja

2.1. Družbeno politični in gospodarski cilji vzgoje in usmerjenega izobraževanja so dolgoročno postavljeni v naših družbeno političnih dokumentih, predvsem v resolucijah XI. kongresa ZKJ in 8. kongresa ZKS, v območnih ureditvenih gozdnogospodarskih načrtih ter z dolgoročnim delovnim programom Izobraževalne skupnosti za gozdarstvo.

2.2. Od tod izhajajo cilji in naloge vzgoje in usmerjenega izobraževanja v srednjeročnem obdobju od leta 1981 do leta 1985. Ti so predvsem:

Vzpostavitev celotnega in prehodnega sistema vzgoje in usmerjenega izobraževanja, ki bo zajemal mladino, kot tudi odrasle, že zaposlene delavce in gozdne posestnike.

Poglobljanje idejnosti vzgojnoizobraževalnega procesa.

Večja usposobljenost mladine za naloge na področju splošne ljudske obrambe in samozaščite.

Poglobljena skrb za razvijanje odnosa do zdravega okolja, pomembnega za skladen družbenoekonomski razvoj.

Vsebinska in organizacijska preobrazba sedanjega šolskega sistema v nov sistem vzgoje in usmerjenega izobraževanja.

Nadaljnje vsebinsko in organizacijsko povezovanje izobraževalnih programov in raziskovalnega dela v smeri oblikovanja centra za usmerjeno izobraževanje in raziskovanje v gozdarstvu.

Prilagajanje obsega in vsebine gozdarskega izobraževanja kadrovskim potrebam združenega dela.

Pospeseno razreševanje problema deficitarnih poklicev v gozdarstvu, predvsem gozdarjev-gozdnih delavcev.

Dograjevanje sistema za materialno preskrbo in socialno varstvo učencev in študentov.

Izenačitev družbenoekonomskega položaja delavcev na področju vzgoje in usmerjenega izobraževanja z družbenoekonomskim položajem delavcev v materialni sferi gozdne proizvodnje.

3. Globalni okvirji vzgoje in usmerjenega izobraževanja

3.1. Razvoj vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu ni omejen samo z možnostmi preobražanja vsebine in organizacije izobraževanja, z učiteljskimi kadri, z opremo in učnimi prostori, ampak tudi:

– z razpoložljivimi materialnimi in finančnimi sredstvi oziroma predvidenim globalnim razvojem gozdarstva v obdobju 1981–1985;

– s predvideno in doseženo stopnjo družbenega proizvoda v posameznih letih srednjeročnega obdobja 1981–1985;

– z razpoložljivimi demografskimi potenciali in

– z že doseženo stopnjo in okvirni usposobljenosti in izobraženosti v gozdarstvu v letu 1980.

3.2. Gozdarstvo Slovenije kot sestavni del celovitega združenega dela slovenske in jugoslovanske skupnosti, načrtuje svojo razvojno pot skupaj z drugimi gospodarskimi vejami s ciljem, da zagotovi doseganje družbenih ciljev gospodarjenja z gozdovi.

Področje vzgoje in usmerjenega izobraževanja predstavlja skupaj z raziskovalno dejavnostjo prioritarno področje družbenega razvoja ter upošteva pri načrtovanju doseženo stopnjo, kakor tudi nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi.

3.3. Ne glede na splošne ugotovitve o razvoju vzgoje in usmerjenega izobraževanja pa je potrebno upoštevati predvsem izredno nizko raven izobraženosti gozdnih delavcev (sistematično izobraževanje se je začelo šele leta 1965), delno nefunkcionalnost šolskih prostorov, pomanjkljivo učno opremo, delno nepovezanost posameznih izobraževalnih stopenj oz. programov, pomanjkljivo organiziranost dopolnilnega izobraževanja (ob delu in iz dela) in pomanjkljivo organiziranost permanentnega izobraževanja.

3.4. Gornje ugotovitve narekujejo trošenje finančnih sredstev za vzgojo in usmerjeno izobraževanje v gozdarstvu nekoliko iznad stopnje doseženega družbenega proizvoda v gozdarstvu. Pri trošenju sredstev so mišljena sredstva za pokrivanje stroškov izobraževanja kadrov, ki se neposredno zaposlujejo v gozdarstvu, pokrivanje stroškov izobraževanja kadrov, katerih usluge koristijo delovni ljudje v gozdarstvu (zdravniki, učitelji, vzgojitelji, družbene službe ipd.), stroški potrebnih investicijskih vlaganj in stroški za izvajanje skupnih nalog, ki jih je potrebno izvajati v podsistemu vzgoje in usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu in celotnem sistemu vzgoje in usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji.

3.5. V obdobju od 1981 do 1985 bo potrebno doseči vrsto bistvenih premikov in sprememb na vseh stopnjah usmerjenega izobraževanja na splošno in seveda tudi v gozdarstvu.

Predvsem bomo morali:

– izdelati vgojno izobraževalne programe za vse stopnje zahtevnosti dela od gozdnega delavca do vključno magistra in specialista na podlagi sprejete programske strukture v gozdarskem izobraževanju.

Na podlagi opredeljene vzgojnoizobraževalne tehnologije dopolniti ali izdelati nove učne pripomočke in učbenike za vse vzgojnoizobraževalne programe.

Za izobraževanje delavcev ob delu in iz dela izdelati po obsegu in vsebini prilagojene vzgojnoizobraževalne programe za vse stopnje zahtevnosti dela.

Zagotoviti tistim delavcem, ki nimajo uspešno končane osemletke možnosti, da jo uspešno končajo.

Po vseh gozdnogospodarskih organizacijah organizirati izobraževanje ob delu za ozke profile poklicev v gozdarstvu za že zaposlene delavce.

Preoblikovati sedanjo šolo za gozdarje s periodičnim poukom v nov sistem šolanja gozdarjev v okviru sistema usmerjenega izobraževanja.

Organizirati sistematično urejeno dopolnilno permanentno izobraževanje za vse stopnje zahtevnosti dela.

Modernizirati ali zgraditi nove sodobne učne in domače prostorske kapacitete.

Opremiti vzgojnoizobraževalne ustanove oz. organizacije z naj sodobnejšo opremo.

Uveljaviti enakopraven družbenoekonomski položaj delavcev na področju vzgoje in izobraževanja s položajem delavcev v gozdni proizvodnji.

Tabela 1. Projekcija vpisa v prve letnike raznih stopenj sedanjega in novega sistema usmerjenega in drugih oblik izobraževanja v gozdarskih vzgojnoizobraževalnih in proizvodnih organizacijah združenega dela v obdobju od 1980 do 1985

LETO	Ozki profili gozdnega delavca izobraževanje ob delu	Šola za gozdarje — 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Gozdar — specializirani poklici	gozdar-tractorist, gozdar-zelničar, gozdar—drevnišar	Gozdarska tehniška šola — 3. letnik usmerjenega izobraževanja	Dopisna tehniška šola — izobraževanje ob delu	I. stopnja visokošolskega študija v gozdarstvu v novem usmerjenem izobraževanju	Višja gozdarska šola — študij ob delu	4-letni visokošolski študij gozdarstva — (dosedanji študijski program)	II. stopnja visokošolskega študija — nov sistem usmerjenega izobraževanja	Magisterij, specializacija	Tečaj za gozdne delovodje	Tečaj za traktoriste	Tečaj za šoferje hidravličnega dvigala	Tečaj za žičničarje	Tečaj za inštruktorje praktičnega pouka	Tečaj za mošagarje in za delo s prenos. vrtil. stroji
1980/81	30	60	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	30	25	—	—	15
1981/82	60	120	40	—	20	—	—	30	30	—	5	30	20	25	—	15	30
1982/83	70	120	40	45	—	—	—	—	30	—	—	—	20	25	15	—	30
1983/84	70	120	40	60	20	—	—	30	30	—	5	30	10	25	15	15	30
1984/85	70	120	40	60	—	30	—	—	—	—	—	—	10	25	15	—	30
1985/86	70	120	40	60	20	30	30	—	—	—	5	30	10	25	15	15	30
Skupaj	370	660	200	330	60	60	90	120	—	15	90	100	150	60	45	165	

Tabela 2. Projekcija vpisa v prve letnike raznih stopenj sedanjega in novega sistema usmerjenega in drugih oblik izobraževanja v negozdarskih vzgojnoizobraževalnih ustanovah v obdobju 1980—1985 (potrebe gozdarstva)

LETO	Šola za mehanike in ključavničarje 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Šola za šoferje	Gradbeni tehnik in delovodja 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Strojnik lahke in težke gradbene mehanizacije 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Gostinski tehnik 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Kuhar in natakar 1. letnik usmerjenega izobraževanja	Diplomirani komercialist ali višja ekonomska ali silčna šola 1. (letnik ob delu)	Ekonomski ali administrativni tehnik (pretežno ob delu)	Diplomirani pravnik ali višja pravna ali silčna šola (delo ob delu)	Tečaj za riverje	Tečaj za gradbene delavce ozkih profilov poklicev
1980/81	7	15	3	8	—	3	4	20	4	5	12
1981/82	7	15	3	8	—	2	4	20	4	5	12
1982/83	7	15	3	8	—	1	4	20	4	5	12
1983/84	7	15	3	8	—	1	4	20	4	5	12
1984/85	7	15	3	8	—	—	4	20	4	5	12
1985/86	7	15	3	8	1	—	4	20	4	5	12
Skupaj	42	90	18	48	3	7	24	120	24	30	72

3.6. Projekcija vpisa učencev, študentov in tečajnikov v prve letnike oz. tečaje po posameznih stopnjah in oblikah vzgoje in usmerjenega izobraževanja ter njihovega vključevanja v proizvodnjo.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bo predvidoma skupaj na različnih stopnjah in v različnih izobraževalnih oblikah, letnikih, razredih in tečajih CENTRALNO organizirane vzgoje in izobraževanja zajetih za potrebe gozdarstva:

a) v gozdarskih vzgojnoizobraževalnih ustanovah 2515 učencev, študentov in tečajnikov,

b) v negozdarskih vzgojnoizobraževalnih ustanovah 480 učencev, študentov in tečajnikov, ali povprečno letno okoli 600 ali 7,2 % vseh zaposlenih delovnih ljudi v gozdarstvu Slovenije.

Kot vidimo iz tabele 1 in 2 so navedene samo posamezne oblike usmerjenega izobraževanja. Vsem oblikam pa je potrebno dodati še organizirano šolanje tistih odraslih, že zaposlenih delavcev, ki nimajo uspešno končane osnovne šole. Po analizi stanja strokovnih kadrov v gozdarstvu Slovenije iz novembra leta 1979 ima namreč samo 15,7 % gozdnih delavcev uspešno končano osnovno šolo. Upoštevač predviden razvoj tehnike in tehnologije v gozdarstvu bo potrebno obstoječo osnovno izobrazbo gozdnih delavcev izboljšati.

Poleg stopnje in oblike izobraževanja navedenih v tabelah 1 in 2 se bo še nadalje krepilo izobraževanje in usposabljanje v organizacijah združenega dela na delovnem mestu. Računamo, da bo v predstoječem srednjeročnem obdobju vključeno v razno krajše oblike izobraževanja ob delu:

Tabela 3.

v letu 1981	300 delavcev
v letu 1982	300 delavcev
v letu 1983	300 delavcev
v letu 1984	300 delavcev
v letu 1985	300 delavcev
skupaj: 1500 delavcev	

Opomba: Pod raznimi krajšimi izobraževalnimi oblikami ob delu so mišljeni predvsem tečaji za motožagarje, za prvo pomoč ter za družbenopolitično in ekonomsko izobraževanje.

Na podlagi podatkov o vpisanih učencih in študentih v razne stopnje in oblike izobraževanja ter na podlagi do sedaj običajnega osipa, naj bi se v srednjeročnem obdobju 1981–1985 vključilo v proizvodnjo:

Tabela 4. Iz rednih vzgojnoizobraževalnih programov in raznih tečajev, ki se izvajajo v gozdarskih vzgojnoizobraževalnih organizacijah

Redni programi:	
Gozdni delavec — ozki profili poklicev	300
Gozdar (gozdni delavec širokega profila poklica)	240
Gozdar (specializirani profil — traktorist, žičničar, drevesničar)	160
Gozdarski tehnik (redna ali dopisna šola)	190
Gozdarski inženir	45
Diplomirani gozdarski inženir	80
Magister in specialist	30
Doktor	10
Tečaji:	
Gozdni delovodja	80
Gozdni traktorist	100
Šoferji usposobljeni za delo s hidravličnim dvigalom	125
Delavec z večbobenskim vitlom	60
Delavec, usposobljen za delo z motorno žago in prenosnim vrtil	130
Tečaj za gojitveno tehniko	120
Tečaj za inštruktorje praktičnega pouka	32
Skupaj 1472	

Iz rednih vzgojnoizobraževalnih programov in tečajev, ki se izvajajo v vzgojnoizobraževalnih organizacijah IZVEN GOZDARSTVA:

Redni programi:

Mehanik oz. ključavničar	25
Šofer	45
Gradbeni tehnik in delovodja	10
Kuhar in natakar	5
Gostinski tehnik	2
Ekonomski oz. administrativni tehnik	75
Ekonomist ali dipl. ekonomist	15
Pravnik ali dipl. pravnik	15

Tečajji:

Strojnik lahke ali težke gradbene mehanizacije	30
Mizar	20
Gradbeni delavci ozkih profilov poklicev	50

Skupaj 292

V obdobju 1981–1985 se bo predvidoma izobrazilo in vključilo v delo v gozdni proizvodnji in ustanovah okoli 3100 delavcev različnih profilov oz. izobrazbenih stopenj.

Opomba: številka 3100 delavcev ne pomeni v celoti nove namestitve, ker se bo okoli 2200 delavcev izobraževalo ob delu ali iz dela. Na novo se bo torej vključilo v proizvodnjo samo okoli 900 delavcev raznih poklicnih profilov.

4. Srednje šolstvo

4.1. V sedanjem sistemu vzgoje in izobraževanja, ki bo v veljavi delno tudi še v naslednjem srednjeročnem obdobju 1981–1985 imamo v gozdarstvu šola za gozdarje-gozdne delavce (po veljavnih predpisih se v tej šoli učenci šolajo na podlagi določil Zakona o poklicnem izobraževanju in učnih razmerjih), ki vzgaja in izobražuje mladino in odrasle, že zaposlene gozdne delavce (izobraževanje po ciklusih) in gozdarsko tehniško šola, ki vzgaja in izobražuje mladino v redni in že zaposlene delavce v dopisni šoli. Obe šoli sta skupaj z domom za učence in strojno postajo povezani v gozdarski šolski center, katerega ustanovitelj je izobraževalna skupnost za gozdarstvo.

V srednjeročnem obdobju 1981–1985 bo šola za gozdarje še delovala v letu 1981 in sicer z drugim letnikom v dosedanji organizacijski obliki, medtem ko se bodo učenci vpisali v 1. letnik usmerjenega izobraževanja že v jeseni leta 1980.

Gozdarska tehniška šola bo delovala v dosedanji organizacijski obliki do vključno leta 1984, ko bodo zadnji zaključni izpiti po starem sistemu.

V 3. letniku usmerjenega izobraževanja (ali 1. letnik nove tehniške šole se bodo vpisali prvi učenci v šolskem letu 1982/83.

4.2. V skladu z ugotovljenimi kadrovskimi potrebami ter z obstoječimi učnimi prostorskimi in predvidenimi učiteljskimi kapacitetami, naj bi se v obdobju 1981–1985 vpisalo v 1. letnik, združenem delu pa zagotovilo naslednje število gozdarjev (po 2. letniku usmerjenega izobraževanja). Glej tabelo 5.

Pri vpisu so zajeti tudi učenci, ki bodo nadaljevali šolanje v gozdarski tehniški šoli oz. 3. letniku usmerjenega izobraževanja.

Zaradi zagotovitve novih usposobljenih gozdnih delavcev združenemu delu (proizvodnji) bodo morale gozdnogospodarske organizacije v naslednjem srednjeročnem obdobju (v dislociranih oddelkih) usposobiti ob delu za ozke profile poklicev naslednje število delavcev. Glej tabelo 6.

(Za ozke profile poklicev bo šolanje trajalo predvidoma 10 mesecev.)

Tabela 5. Vpis v 1. letnik usmerjenega izobraževanja ter vključitev v proizvodnjo (gozdarji)

Leto	Število učencev	
	vpis	vključitev v proizvodnjo (gozdarjev) po 2. letniku usmerjenega izobraževanja
1980/81	60	15
1981/82	120	15
1982/83	120	55
1983/84	120	55
1984/85	120	55
1985/86	120	—
Skupaj	660 učencev	195 gozdarjev

Tabela 6.

Leto	Vpis	Vključitev v proizvodnjo po usposobitvi
1981	60	50
1982	70	60
1983	70	60
1984	90	80
1985	90	80
Skupaj	390 učencev	330 gozdnih delavcev ozkih profilov poklicev

Ugotovljene potrebe gozdnogospodarskih organizacij po profilu gozdnega delavca ozkih profilov poklicev in gozdarjev (širok profil gozdnega delavca) v obdobju od leta 1981 do 1985 so 575 gozdnih delavcev ozkih profilov in gozdarjev

S predvidenim vključevanjem učencev v 1. letnik usmerjenega izobraževanja in izobraževanja ob delu za ozke profile poklicev, se bo po predvidevanjih vključilo v šolanje in proizvodnjo v času od leta 1981 do 1985 . . . 525 gozdarjev in gozdnih delavcev ozkih profilov

Negativna razlika bo nastala predvidoma zaradi trenutne neorganiziranosti izobraževanja ob delu v nekaterih gozdnogospodarskih organizacijah, ki verjetno do leta 1985 še ne bo v celoti presežena.

Da bi se zagotovil načrtovani potek poklicnega usposabljanja in potreben dotok novih, usposobljenih delavcev v proizvodnjo, bo potrebno v delovnih organizacijah okrepiti kadrovske in izobraževalne službe oz. izobraževalne centre ter zagotoviti potrebna finančna in materialna sredstva.

4.3. Gozdarska tehniška šola (3. in 4. letnik usmerjenega izobraževanja) bo delovala po starem učnem načrtu do vključno leta 1984, ko bodo zadnji učenci polagali zaključni izpit. Prvi učenci gozdarske tehniške šole se bodo v novem sistemu usmerjenega izobraževanja vpisali v šolskem letu 1982/83 v 1. letnik nove tehniške šole (oz. 3. letnik usmerjenega izobraževanja).

V skladu z ugotovljenimi kadrovskimi potrebami po poklicnem profilu »gozdarski tehnik« ter v skladu z obstoječimi prostorskimi in predvidenimi učiteljskimi kapacitetami, bi se v obdobju 1981–1985 vpisalo in proizvodnji zagotovilo naslednje število učencev oz. gozdarskih tehnikov:

Tabela 7.

Leto	Število učencev oz. gozdarskih tehnikov	
	vpis	vklučitev v proizvodnjo
1980/81	—	40
1981/82	—	25
1982/83	45	30
1983/84	60	25
1984/85	60	25
1985/86	60	—
Skupaj	225 učencev	145 gozdarskih tehnikov

V vpisu so tudi tisti učenci, ki bodo nadaljevali študij na višji gozdarski oz. 1. stopnji visokošolskega gozdarskega študija.

V šolskih letih 1980/81 in 1981/82 zaradi prehoda v nov sistem usmerjenega izobraževanja ni predviden vpis v tehniško šolo. Ti učenci so zajeti že v tabeli 5 pri vpisu v 1. letnik usmerjenega izobraževanja. V letih 1981, 1982 in 1983 se bo v proizvodnjo predvidoma vključilo 95 gozdarskih tehnikov, ki se bodo šolali po starem učnem načrtu oz. sistemu, medtem ko se bo od vključno leta 1984 dalje vključilo v proizvodnjo poprečno 25 gozdarskih tehnikov letno.

V istem obdobju naj bi se v dopisno gozdarsko tehniško šolo, ki predstavlja obliko izobraževanja ob delu, vpisalo oz. jo absolviralo, naslednje število kandidatov:

Tabela 8.

Leto	Število učencev oz. gozdarskih tehnikov	
	vpis	vklučitev v proizvodnjo
1980/81	—	—
1981/82	—	15
1982/83	—	—
1983/84	20	15
1984/85	—	—
1985/86	20	—
Skupaj	40 učencev	30 gozdarskih tehnikov

Zaradi prehoda v nov sistem usmerjenega izobraževanja predvidevamo prekinitev vpisa v dopisno gozdarsko tehniško šolo do začetka šolskega leta 1983/84. (Izdelati je potrebno nov učni načrt, prilagojen novi programski strukturi in vsebini.) Predvidevamo, da bo do leta 1984, od tistih, ki so se vpisali v dopisno gozdarsko tehniško šolo do leta 1980, končalo šolanje 30 gozdarskih tehnikov.

V obdobju 1981–1985 se bo torej v proizvodnjo vključilo predvidoma 175 gozdarskih tehnikov.

4.4. V okviru gozdarskega šolskega centra so organizirane in se izvajajo tudi razne dopolnilne oblike izobraževanja in usposabljanja, namenjene gozdarskim gozdnim delavcem, šoferjem, traktoristom, gozdarskim delovodjem in gozdarskim tehnikom.

V obdobju 1981–1985 je predvidena naslednja dejavnost na področju dopolnilnega izobraževanja delavcev, ki bo organizirana v obliki tečajev za potrebe gozdne proizvodnje v Sloveniji:

Tabela 9.

Leto	Tečaj za gozd. delovodje		Tečaj za traktoriste		Tečaj za vodenje hidravličnih dvigal		Tečaj za žičničarje		Tečaj za motožagarje in za delo s prevoznimi vrtnimi stroji		Tečaj za gojitveno tehniko	
	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod
1981	—	—	25	20	15	12	—	—	15	12	—	—
1982	30	25	25	20	15	12	18	16	30	25	30	25
1983	—	—	25	20	15	12	—	—	30	25	40	35
1984	30	25	25	20	15	12	18	16	30	25	40	35
1985	—	—	25	20	15	12	—	—	30	25	40	35
Skupaj	60	50	125	100	75	60	36	32	135	112	150	120

Z že obstoječimi in predvidenimi oblikami dopolnilnega izobraževanja in usposabljanja ob delu rešujemo problem manjkajočih znanj in problem pokrivanja potreb po novih znanjih, ki jih prinaša razvoj tehnologije. Istočasno se zadovoljujejo tudi osebne težnje in potrebe delavcev po novih znanjih in napredovanju.

Na področju formativnega oz. funkcionalnega izobraževanja gozdarskih tehnikov je bilo do sedaj malo narejenega. Zaradi tega v predstojećem obdobju 1981–1985 predvidevamo naslednje tečaje in seminarje:

Tabela 10.

Leto	Tečaj za inštruktorje praktičnega pouka		Seminar za gojitveno in sečno-spravilno načrtovanje		Seminar o hidravliki		Seminar o načrtovanju dela z gozdarskimi žičnicami	
	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod	vhod	izhod
1981	10	8	15	15	15	15	—	—
1982	10	8	30	30	30	30	10	10
1983	10	8	30	30	30	30	10	10
1984	—	—	30	30	30	30	10	10
1985	10	8	30	30	30	30	10	10
Skupaj	40	32	135	135	135	135	40	40

S predvidenimi rednimi oblikami dopolnilnega izobraževanja ob delu za gozdarske tehnike, bomo prav tako kot pri delavcih pokrivali zahtevo po osvežitvi obstoječih oz. po pridobivanju novih znanj.

5. Višje in visoko šolstvo

5.1. VTOZD za gozdarstvo Biotehniške fakultete je edina ustanova, ki oblikuje strokovnjake in znanstvene delavce z višjo, visoko in podiplomsko izobrazbo za področje gozdarstva v Sloveniji.

Glede na specifičnost našega prostora na prehodu med srednjo Evropo in Balkanom ter družbenoekonomskih razmer v katerih živimo, je ustanova dolžna

vzgjati in oblikovati kadre, ki bodo vsestransko usposobljeni reševati probleme, ki jih pred njih postavlja naša samoupravna družba. Upoštevati je treba, da diplomanti gospodarijo s splošno družbeno dobrino, saj obsega njihovo delo poleg neposrednih proizvodnih nalog pri gospodarjenju z gozdovi tudi skrb za ohranitev vseh tistih funkcij gozda, ki so nujno potrebni za ohranitev zdravega človekovega okolja.

Študij in izobraževanje sta sedaj organizirana kot redno 4-letno izobraževanje, kot 2-letno izobraževanje iz dela v višji gozdarski šoli in kot izpopolnjevanje ali dopolnilno izobraževanje v obliki seminarjev, tečajev, študijskih dni itd. za različna področja gozdarstva. Sedanji sistem višjega in visokošolskega izobraževanja lahko z ustrežno organizacijsko in vsebinsko prilagoditvijo vključimo v nove nastajajoče organizacijske oblike in vsebinske spremembe.

Zaradi skromnosti učnega prostora in kadrovskih učnih kapacitet do sedaj ni uspelo razviti celotnega študijskega kompleksa in raziskovalnega dela, temveč smo se zadovoljevali v glavnem z razvijanjem treh obsežnih študijskih in raziskovalnih področij:

- biološko-gojivnega,
- tehnološkega in
- družbenoekonomskega.

V naslednjem obdobju predvidevamo predvsem kvalitetno dopolnjevanje in izpopolnjevanje dosedanjega študijskega procesa ter razširitev družbenoekonomskega področja ter področja urejanja krajine in okolja.

Analize dosedanjih in bodočih potreb po kadrih kažejo, da je za operativno, vzgojnoizobraževalno in znanstvenoraziskovalno delo, za sodelovanje z deželami v razvoju ter ostale potrebe naše družbe potreben poprečen letni dotok 16 diplomiranih gozdarskih inženirjev ter 2–3 diplomante postdiplomskega študija.

5.2. V skladu s cilji gospodarjenja z gozdovi moramo višji in visokošolski gozdarski študijski kompleks do leta 1985 razvijati v naslednjo smer:

– Oblikovanje in razvijanje prehodnega sistema usmerjenega izobraževanja v gozdarstvu na višji, visoki in podiplomski stopnji, ki bo zajemal mladino in že zaposlene delavce.

– izdelava in uvajanje takih študijskih programov, ki bodo vključevali v potrebnem obsegu nova znanja, določena izobraževalna področja pa prepustili predhodnim izobraževalnim programom.

– Nadaljnje posodabljanje pedagoškega in študijskega procesa z uvajanjem sodobnih didaktičnih metod in pripomočkov ter povezovanjem teoretičnega pouka z raziskovalnim in proizvodnim delom.

– Tesnejša povezava pedagoškega in raziskovalnega procesa v nerazdružljivo celoto.

– Intenzivnejši razvoj raziskovalnega dela v vzgojnoizobraževalnem delu ob upoštevanju predvsem naslednjih prvin razvoja:

- popolnejša izraba naravnih proizvodnih zmogljivosti,
- smotrnejša in popolnejša izraba delovnih sredstev,
- boljše in umnejše izraba fizičnega in umskega dela.

– Prenos znanja v prakso pri reševanju konkretnih problemov v proizvodnih organizacijah združenega dela.

– Nadaljnje povezovanje med VTOZD za gozdarstvo BF in Inštitutom za gozdno in lesno gospodarstvo v smeri kvalitetnejšega in racionalnejšega dela na izobraževalnem, pospeševalnem in raziskovalnem področju.

– Tesnejše povezovanje z gozdarskim šolskim centrom v smislu racionalnejšega koriščenja kadrovske kapacitete in opreme.

– Sodelovanje z izobraževalnimi in raziskovalnimi inštitucijami v Jugoslaviji in zamejstvu.

– Izdelava, izvajanje in stalno inoviranje programa dopolnilnega izobraževanja, ki mora zajemati celovito in kompleksno vse vidike (področja) osnovnih srednjeročnih problemov razvoja pri gospodarjenju z gozdovi.

5.3. V skladu z ugotovljenimi kadrovskimi potrebami po poklicnem profilu »gozdarski inženir« in »diplomirani gozdarski inženir« ter v skladu z obstoječimi in predvidenimi učiteljskimi in prostorskimi kapacitetami naj bi se v obdobju 1981–1985 vpisalo in proizvodnji zagotovilo naslednje število študentov oz. gozdarskih inženirjev in diplomiranih gozdarskih inženirjev:

Tabela 11.

Leto	Gozdarski inženirji				Diplomirani gozdarski inženirji	
	višja gozdarska šola		I. stopnja v novem sistemu usmerjenega izobraževanja		vhod	izhod
	vhod	izhod	vhod	izhod		
1980/81	–	–	–	–	30	20
1981/82	30	15	–	–	30	20
1982/83	–	10	–	–	30	20
1983/84	30	–	–	–	30	20
1984/85	–	20	30	–	–	20
1985/86	30	–	30	–	–	20
Skupaj	90	45	60	–	120	120

5.4. Podiplomski študij, permanentno izobraževanje.

Do sedaj se je kot zelo učinkovito izkazala oblika terenskih seminarjev in tečajev, ki jih VTOZD za gozdarstvo BF že 20 let prireja v sodelovanju z gozdno-gospodarskimi organizacijami in drugimi inštitucijami. Zaradi uspešnosti takih izobraževalnih oblik je potrebno nadaljevati z 2–4-dnevnimi tečaji in seminarji.

Nadaljnja tradicionalna izobraževalna oblika so študijski dnevi.

V obe navedeni obliki se bodo vključila vsa pedagoško-raziskovalna področja z novimi izobraževalnimi programi, kar bo posebej poudarilo živo in nenehno sodelovanje in povezovanje med pedagoško-raziskovalnim področjem in gozdno-gospodarskimi organizacijami.

Zelo pomembna oblika podiplomske vzgoje in izobraževanja je magistrski študij in specializacija. Do sedaj je bil magistrski študij oz. specializacija omejen na področje gojenja gozdov in pridobivanja lesa.

V naslednjem 5-letnem obdobju naj bi se vsako leto vključili v magistrski študij in specializacijo poprečno 2–3 študenti. Ker specializacija na VTOZD za gozdarstvo BF obstaja v zelo omejenem obsegu, le-ta pa je za poglobljeno in kvalitetnejšo opravljanje proizvodnih nalog in storitev potrebna, je treba v srednjeročnem obdobju razširiti to obliko dopolnjevanja znanj na vsa študijska področja v gozdarstvu.

6. Investicije

6.1. V predstojećem srednjeročnem obdobju 1981–1985 predvidevamo rušenje starega in izgradnjo novega doma za učence v okviru gozdarskega šolskega centra v Postojni, izgradnjo novega paviljona VTOZD za gozdarstvo BF v Ljubljani ter niz manjših investicijskih vlaganj v nabavo opreme ter ureditev okolja šolskih zavodov.

Investicije

Investicija	Izobraževalna skupnost za gozdarstvo	Izobraževalna skupnost Slovenije	Lastna sredstva	Skupaj
Dom za učence (leto rušenja in izgradnja 1980/81)	1,000.000.—	48,500.000.—	500.000.—	50,000.000.—
Lesno zatočišče, objekt za izvajanje praktičnih vaj v gozdu (v letu 1984)	—	—	1,000.000.—	1,000.000.—
Oprema kabinetov za pouk v 1. in 2. letu usmerjenega izobraževanja (kemija, fizika, biologija, proizvodno-tehnični pouk, obramba in zaščita (v letu 1980/81)	—	1,690.000.—	810.000.—	2,700.000.—
Dodatna oprema za strojne postaje, oprema za pouk hidravlike (v l. 1982)	300.000.—	—	270.000.—	570.000.—
Traktor z opremo (v l. 1982)	—	—	300.000.—	300.000.—
Avdiovizualni pripomočki (v letih od 1982–1985)	—	—	460.000.—	460.000.—
Ureditev okolja gozd. šolskega centra (asfaltiranje in hortikultura ureditev) (od 1982.–1985. leta)	1,250.000.—	—	—	1,250.000.—
Ureditev okolice strojne postaje (v l. 1981)	420.000.—	—	—	420.000.—
Skupaj	2,970.000.—	50,390.000.—	3,340.000.—	56,700.000.—

Časovna razporeditev zbiranja in porabe investicijskih sredstev

Leto	Izobraževalna skupnost za gozdarstvo	Izobraževalna skupnost Slovenije	Lastna sredstva	Skupaj
1981	1,420.000.—	50,390.000.—	964.000.—	52,774.000.—
1982	650.000.—	—	904.000.—	1,554.000.—
1983	450.000.—	—	684.000.—	1,134.000.—
1984	450.000.—	—	644.000.—	1,094.000.—
1985	—	—	144.000.—	144.000.—
Skupaj	2,970.000.—	50,390.000.—	3,340.000.—	56,700.000.—

6.2. V naslednjih tabelah je prikazana finančna konstrukcija izdatkov in virov dohodkov po namenu, kraju in času uporabe in dajalcu finančnih sredstev. Osnova za prikaz je vrednost v decembru 1979 ki bo revalorizirana v skladu z vsakoletnimi ugotavljanjem porasta stroškov v zvezi z inflacijskimi gibanji.

6.3. Gozdarski šolski center

6.4. VTOZD za gozdarstvo Biotehniške fakultete

Za izgradnjo novega paviljona VTOZD za gozdarstvo BF in strojne postaje pri gozdarskem šolskem centru v Postojni je bil v letu 1977 sklenjen samoupravni sporazum o zbiranju sredstev za izgradnjo šolskega prostora v gozdarstvu. Startna sredstva v višini 5.000.000.— din je prispevala Izobraževalna skupnost za gozdarstvo, sporazum pa predvideva zbiranje sredstev v višini 15.000.000.— din do vključno leta 1981 po letnih obrokih 300.000.— din (v marcu l. 1982 po zaključnem računu za leto 1981).

Skupaj s startnimi sredstvi izobraževalne skupnosti za gozdarstvo in sredstvi iz »Sporazuma« naj bi se torej zbralo do vključno marca leta 1982 20.000.000.— din za izgradnjo strojne postaje in paviljona VTOZD za gozdarstvo BF.

Sporazum o zbiranju finančnih sredstev za izgradnjo šolskega prostora v svojih določilih ni predvidel valorizacije sredstev zaradi naraščanja gradbenih stroškov ter inflacije.

Namen vlaganja in viri finančnih sredstev

Investicije	Izobraževalna skupnost za gozdarstvo	Lastna sredstva	Skupaj
Paviljon VTOZD za gozdarstvo BF do leta 1981 zbrana finančna sredstva po sedaj veljavnem sporazumu	10.000.000.—	—	10.000.000.—
Leto 1981—1985	15.000.000.—	—	15.000.000.—
Skupaj paviljon	25.000.000.—	—	25.000.000.—
Rekonstrukcija strehe na starem paviljonu	500.000.—	500.000.—	1.000.000.—
Nabava učnih pripomočkov aparatov in druge opreme	500.000.—	2.000.000.—	2.500.000.—
Skupaj	26.000.000.—	2.500.000.—	28.500.000.—

Časovna razporeditev zbiranja in porabe investicijskih sredstev

Leto	Izobraževalna skupnost za gozdarstvo	Lastna sredstva	Skupaj
Do vključno marca leta 1981 (obveznost iz leta 1980)	10.000.000.—	500.000.—	10.500.000.—
1981	3.500.000.—	500.000.—	4.000.000.—
1982	4.000.000.—	500.000.—	4.500.000.—
1983	4.500.000.—	500.000.—	5.000.000.—
1984	4.000.000.—	500.000.—	4.500.000.—
1985	—	—	—
Skupaj:	26.000.000.—	2.500.000.—	28.500.000.—

Zaradi izrednega naraščanja gradbenih stroškov in potrebi po novem prostoru za izobraževalno in raziskovalno dejavnost na višji in visoki stopnji gozdarskega šolstva je potrebno določila obstoječega sporazuma o zbiranju finančnih sredstev vključiti v »Samoupravni sporazum o temeljih srednjeročnega načrta razvoja vzgoje in izobraževanja v gozdarstvu za obdobje 1981–1985« ter mu dodati nove, revalorizirane vrednosti, ki izhajajo iz povečanih gradbenih stroškov in potrebi po dodatnem šolskem prostoru.

Izobraževalna skupnost za gozdarstvo
Ljubljana
Osnutek pripravil mag. Franjo Urleb

Dne 7. marca letos pa je v DELU izšla tudi objava INFORMACIJA O UVAJANJU USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA V ŠOLSKEM LETU 1980/1981 (gradivo za javno razpravo), v kateri je gozdarstvo v usmerjenem izobraževanju prikazano takole:

Zap. št.	Usmeritve	Predvideno štev. vpisnih mest za novince v usmeritvah srednjega izobraževanja v šol. l. 1980/81			Medobčinska območja kjer se bodo izvajali vzgojnoizobraževalni programi usmeritev	Vzgojnoizobraževalni programi	
		sk.	mład.	odr.		naziv	vrsta
1	2	3	4	5	6	7	8
5.	gozdarska	60	60		kraško-primorsko	za gozdarskega proizvajalca	SKR
						za gozdarja	SR
Smeri izobraževanja		Značilni poklici oz. dela in naloge, ki jih lahko začnejo opravljati učenci po končanem izobraževanju v posamezni smeri (večina nazivov poklicev je poimenovanih po šifrantu poklicev)			Možnosti nadaljevanja izobraževanja v usmeritvah na višjih in visokih šolah		
9		10			11		
gozdarski proizvajalec		gojitelj, drevesničar, sekač, vzdrževalec gozdnih prometnic, skladiščnik					
gozdar gozdar s specializacijami gozdarski tehnik		gozdar gozdarski traktorist, gozdar-žičničar, gozdar-devesničar gozdarski tehnik			inženir in dipl. inženir gozdarstva		

Osnutek predloga vrst in števila usmeritev, smeri oziroma vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev strokovne izobrazbe in opredelitev posameznih vzgojnoizobraževalnih programov glede na stopnjo strokovne izobrazbe in položaja v usmeritvi

Št. in vrste usmeritev	Št. in vrste smeri	Poimenovanje vzgojnoizobraževalnih programov (a) z navedbo stopnje strokovne izobrazbe (b)		Poklici, ki se bodo izobraževali po posameznem programu (a) ter razvrstitve teh poklicev po kategorijah glede na zahtevnost dela in nalog v skladu s klasifikacijsko lestvico (b)		Organ, ki je ugotovil profit z datumom njegove ugotovitve	Opredelitev položaja vzgojnoizobraževalnega programa glede na (a) predhodni program, (b) zahtevnejši program in (c) morebitno interdisciplinarno zasnovanost
		3 a	3 b	4 a	4 b		
GOZDARSKA		— gozdni delavec	SU	— gojitelj — drevesničar — sekač — vzdrževalec gozdnih prometnic — skladiščnik — voznik s konjsko vprego		II Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) Izpolnjena osnovnošolska obveznost z najmanj 6 razredi uspešno končane OŠ b) gozdar
		— gozdar	SR	— gozdar		III Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) končana OŠ (8. r.) gozdni delavec
		— gozdar z navedbo specializacije	SR	— gozdar-traktorist — gozdar-žičničar — gozdar-drevesničar		IV	b) gozdarski tehnik a) gozdar b) gozdarski tehnik
		— gozdarski tehnik	SR	— gozdarski tehnik		V Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) gozdar b) gozdarski inženir
		— gozdarski inženir	VIS	— gozdarski inženir		VI Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) gozdarski tehnik b) dipl. inž. gozdarstva
		— diplomirani gozdarski inženir	VIS	— diplomirani — gozdarski inženir		VII Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) gozdarski inženir b) specialist gozdarstva magister doktor gozdarskih znanosti
		— diplomirani inženir gozdarstva-specialist	VIS	— diplomirani inženir gozdarstva, specialist za: (specializacija)		VIII Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) diplomirani inženir gozdarstva b) doktor gozdarskih znanosti
		— magister gozdarstva	VIS	— magister gozdarstva		VIII Skupščina PIS za gozdarstvo 29/3-1979	a) dipl. inž. gozdarstva b) doktor gozdarskih znanosti

VEČ JEREBIKE V NAŠE GOZDOVE

Saša Bleiweis, dipl.ing. gozd.

Jerebika (*Sorbus aucuparia* L.) naša avtohtona drevesna vrsta, ki jo poleg gozdarjev dobro poznajo tudi vrtnarji, drevosničarji in krajinarji, spada v botanično družino rožnic *Rosaceae*.

Pomembnejše od poznavanja morfoloških značilnosti jerebike je poznavanje večstranske koristnosti te relativno nizke, največ do 15 m visoke, drevesne vrste, ki jo spomladi krase številni beli cvetovi, jeseni pa oranžnordeči jagodičasti in šopasti plodovi.

Jerebiki, ki je skromno zastopana v naših gozdovih, bi morali predvsem iz gozdnovarstvenih ozirov posvečati večjo pozornost in jo pospeševati. Z njeno prisotnostjo lahko na posreden ali neposreden način omilimo obseg škod, ki jih gozdom povzročajo številne žuželke pa tudi višje razviti sesalci.

Cvetovi jerebike so bogati sladke medicinske, s katero se poleg čebel hranijo še razne druge vrste žuželk, od katerih naj omenimo predvsem za gozdove zelo koristne in pomembne vrste os najozdnic (*Ichneumonidae*), goseničark (*Tachinidae*), ropnih muh (*Asilidae*) in drugih parazitskih dvo in kožokrilcev.

Pomembnejšo vlogo od cvetov pa imajo plodovi, za katere je ugotovljeno, da so vitaminsko zelo bogati in so verjetno prav zaradi tega cenjena in odlična naravna krma številnim gozdnim pticam, od drobnih in splošno koristnih ptic pevk do gozdnih kur. Poleg vitaminov vsebujejo zreli plodovi jerebike tudi taninsko kislino in jih razne vrste malih glodalcev verjetno prav zaradi te kislinske zelo radi uživajo. Tudi kopitarji, ki so v normalnih populacijah prav tako nepogrešljiv člen prehranjevalne verige v vsaki gozdni biocenozí jih radi zobajo. Taninska kislina, ki je višje razvitim živalim potrebna za normalno rast in razvoj, pa zaradi trpkosti ne ustreza človeškemu okusu.

Iz navedenega lahko zaključimo, da jerebika zasluži tudi med gozdarji večjo podporo, saj z vnašanjem in širjenjem jerebike v gozdovih na posreden način zmanjšujemo škodo od jelenjadi in srnjadi, ki jo le-ta, kadar je preštevilna, napravlja na drugih ekonomsko zanimivejših drevesnih vrstah.

Kot zadnjo, naj omenimo še estetsko vlogo jerebike, ki je tudi ne kaže zanemariti. Zaradi lepih belih šopastih cvetov spomladi, jeseni pa z živo obarvanimi plodovi pestri monotonost gozdov. Dekorativni izgled in vlogo jerebike so spoznali tudi vrtnarji in krajinarji, kateri jo posebno v zadnjem času v vse večjem številu vnašajo v vrtove in parke zlasti pa v nasade ob javnih komunikacijah.

Navedena dejstva so dovolj tehten razlog, da bi jerebika tudi med gozdarji zaslužila večjo popularnost. Prvi korak k zelenemu cilju bi morali napraviti gozdni drevosničarji in sicer tako, da bi jerebikove sadike v večjem številu vzgajali v vsaki gozdni drevesnici.

Vzgoja sadik jerebike je enostavna, zahteva pa praktične izkušnje. Važno je predvsem, da z jeseni nabranih zrelih plodov odstranimo mesnati del, ki ovira in zadržuje kalitev semena. Izločanje semena iz plodov je najlažje pa tudi najhitrejšo s pomočjo sadne preše. Na ta način pridobljeno seme še temeljito izperemo v vodi in ga neposredno zatem, vsekakor pa še isto jesen, na redko posejemo in zabranamo v pripravljeno površino drevesnice. Posejano seme vzkali običajno že naslednjo pomlad, le v izjemnih primerih preleži seme v zemlji eno

leto. V dveh, treh letih zrastejo mladike, ki so pri višini okoli 2,5 m najustreznejše za presaditev na teren.

Jerebika je svetloljubna drevesna vrsta in ne zahteva posebno kakovostnega zemljišča. Ustrezne terene najdemo vsepovsod: ob novo zgrajenih gozdnih komunikacijah, na presekah pod električnimi daljnovodi, ob gozdnih robovih, ob robovih gozdnih jas, na novo pogozdenih površinah in podobnih mestih. Presajene sadike moramo pa obvezno podpreti in istočasno tudi zavarovati z najmanj dvema, vsaj 2 m visokima, nasprotno ob sadiki stoječima koloma, ki ju skupaj s sadiko parkrat prevezemo. Morda bi kazalo presajene sadike dodatno zavarovati še s premazom z repelentnim sredstvom.

Zavarovanje sadik je nujno, ker je sicer zelo lahko naš trud zaman. Nezavarovane jerebikove sadike, presajene in vnešene v sestoj so skoraj obvezno žrtve srnjaka, ki si jih zaradi njenih lastnosti, pa tudi zaradi ustrezne debeline izbere za čiščenje in barvanje rogovja. Istočasno pa z izbranimi in poškodovanimi sadikami tudi »zakoliči« mejo svojega interesnega in bivainega območja.

Če je kljub zavarovanju sadika zelo poškodovana, je priporočljivo da jo posekamo »na čep« toda šele ob času mirovanja vegetacije, ne pa takoj ko poškodbo ugotovimo. S posekom sadike izven vegetacijskega obdobja dosežemo, da bodo iz panja spomladi pognali številni poganjki, ki pa so divjadi spet prava delikatesa in jih zaradi sočnosti tudi z užitek popase. Predstavljajo prave »strelovođe«, ki odvrčajo divjad od drugih gospodarsko pomembnejših drevesnih vrst, na katerih bi sicer napravljala še občutnejšo škodo.

Sejanje jerebikovega semena neposredno na teren se ne obnese, saj divjad sproti popase vse kaliče. Velika priljubljenost jerebike kot pašne rastline, je verjetno glavni vzrok za slabo naravno pomlajevanje jerebike. Edina možna pot do plodov je vzgoja jerebikinih sadik v drevesnicah in še tam je v določenih predelih potrebno mlade sadike posebej zavarovati z ogrado. Koristi, ki jih lahko pričakujemo od bodočih odraslih dreves odtehtajo stroške, vzgoje sadik v drevesnici in njih zavarovanje na terenu.

Z gozdno varstvenega stališča bi z jerebiko lahko primerjali le nekatere vrste pečkato plodnih in koščičasto plodnih rožnic, ki nam morajo biti vselej dobrodošle.

Iz kratkega opisa jerebike, njenih bioloških in socioloških lastnosti (pa tudi njene estetske vrednosti) je nakazana pot, kako te lastnosti izkoristiti predvsem kot biološko obliko boja proti delovanju raznih škodljivcev gozdnega drevja.

KAM Z LUBJEM IGLAVCEV NA CENTRALNIH LESNIH SKLADIŠČIH

Stanko Brodnjak, dipl. inž. gozd.

1. Problem in naloga

Z uvedbo centralnega mehaniziranega skladišča, je Gozdno gospodarstvo Maribor napravilo velik tehnološki premik v pridobivanju lesa iglavcev. Z vidika organizacije dela, zniževanja proizvodnih stroškov, boljšega izkoriščanja in ovrednotenja lesne mase je to vsekakor velik napredek, ki nam ponuja še mnoge neizkoriščene možnosti.

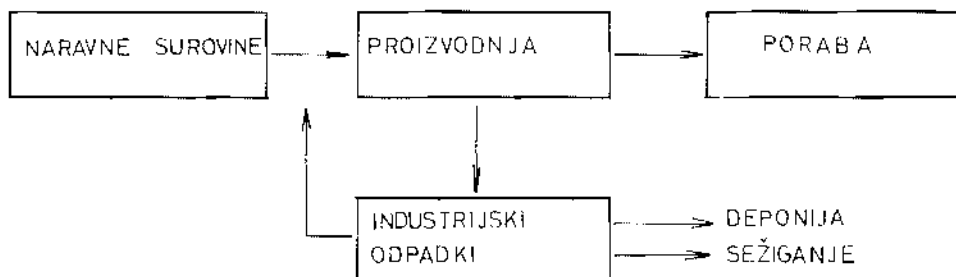
Lubje smo odvažali v opuščene gramoznice, kjer je prihajalo do samovžigov in onesnaževanja okolja. Foto P. Pinterič

Ni naš namen, da bi naštevali samo prednosti, ki jih prinaša uvajanje novih tehnoloških postopkov, ampak bi opozorili tudi na slabosti.

Z uvedbo nove tehnologije se je namreč pojavilo lubje iglavcev kot industrijski odpadek. Pri mehaniziranem lupljenju oblovine iglavcev na centralnem lesnem skladišču se le-to kopiči v velikih gomilah in predstavlja problem, ki ga v bistvu lahko opredelimo v dveh točkah:

1. Lubje smo z uvedbo nove tehnologije odvzeli gozdu in s tem preprečili, da se v obliki naravnega gnojila vrača in sodeluje pri naravni obnovi in proizvodnji lesa.

2. Lubje se na lesnem skladišču pojavlja kot industrijski odpadek, ki nam odvzema dragocen prostor in predstavlja stalno nevarnost za onesnaževanje okolja.

Krogotok proizvodnega procesa na mehaniziranem skladišču

Pri Gozdnem gospodarstvu Maribor že več let poskušamo najti primerno rešitev. Zavedamo se, da problem lubja ni samo problem centralnega mehaniziranega skladišča kot temeljne organizacije, ampak skupen problem vseh temeljnih organizacij, ki vozijo les na skladišče.

Temeljne organizacije gozdarstva in temeljne organizacije kooperacije gozdarstva pripeljejo letno na centralno skladišče poprečno 95.000 m³ oblovine iglavcev. Pri vhodnem prevzemu obravnavamo te količine kot nelupljeno oblovino iglavcev. Oblovina iglavcev se zatem olupí, sortira in kroji v zahtevane lesne sortimente. Pri takem postopku nadaljnje obdelave se na centralnem lesnem skladišču pojavi vsako leto približno 11.000 m³ lubja iglavcev. V nadaljevanju sestavka bomo poskušali odgovoriti na vprašanje, ki smo si ga zastavili na začetku. Kam z lubjem iglavcev na centralnih lesnih skladiščih? Pri tem bomo v prvem delu nakazali, kakšne rešitve bi bile teoretično možne, v zaključnem delu pa, kako smo problem rešili pri nas.

2. Ponujene možne rešitve

Pri proizvodnji nastajajo razen tržnih učinkov, s katerimi zadovoljujemo potrebe ljudi, še industrijski odpadki. Če hočemo gospodariti umno in iz vidika zahtev, ki nam jih daje družba kot celota, moramo vedno znova iskati možne načine vračanja odpadkov v ponovno proizvodnjo. Vračamo jih lahko na dva načina: posredno in neposredno.

Pri neposrednem vračanju gre za njihovo prisotnost v tehnološkem postopku. To pomeni, da jih želimo ponovno izkoristiti oziroma spremeniti v izdelke. V tak-

Dragocena toplotna energija je odhajala v zrak. Foto P. Pinterič

šnih primerih se industrijski odpadki pojavljajo kot surovina ali sestavni del surovine za nadaljnjo proizvodnjo.

Pri posrednem vračanju grede industrijski odpadki na deponijo, ali pa jih sežigamo. Pri sežiganju nastaja toplotna energija, ki jo lahko s pridom uporabimo v vsaki proizvodnji, ali pa poiščemo odjemalce.

Z vidika teorije torej problema ni. V praksi je malo drugače. Ogromno, morda kar preveliko vlogo odigrava ekonomika. V želji, da bi proizvajali čim ceneje, uvajamo nečisto tehnologijo, ki ima mnogo neželenih in težko uporabnih odpadkov. Za takšne odpadke potem ugotavljamo, da se jih ne izplača izkoriščati. Takšna ekonomika ima torej negativne učinke, ki jih družba kot celota ne bi smela več sprejeti. Bodočnost moramo zato iskati v takšni tehnologiji, ki s svojimi odpadki ne bo onesnaževala okolja.

3. Rešitev problema

Pri izkoriščanju naravnih surovin, kamor sodi tudi lesna masa, nastajajo uporabni izdelki – lesni sortimenti. Ti grede v uporabo ali v nadaljnjo predelavo. Že v fazi gozdne proizvodnje, ki je v našem primeru tehnološko zaključena šele na Centralnem mehaniziranem skladišču, se pojavlja lubje kot industrijski odpadek. Lubje že dolga leta ostaja na deponiji neizkoriščeno in onesnažuje okolje, ker prihaja do samovžigov. Vse do sedaj nakazane rešitve so bile nesmotrne in predrage.

Odločili smo se za posreden način vračanja odpadnega lubja v proizvodnjo, in sicer ga bomo spreminjali v toplotno energijo. Ker pa centralno mehanizirano skladišče potrebuje le malo toplotne energije, smo morali iskati še druge odjemalce. Rešitev se nam je praktično kar ponujala. Tovarna lesne, stavbne in pohištvene industrije MARLES iz Maribora je prevzela vlogo investitorja pri izgradnji kotlarne za sežiganje lubja in ostalih lesnih odpadkov, ki jih je v Marlesu na pretek.

Gozdno gospodarstvo Maribor se s svojo temeljno organizacijo združenega dela Centralnim mehaniziranim skladiščem v Limbušu pojavlja kot soinvestitor. Ponuja torej del denarnih sredstev za izgradnjo kotlovnice in lubje iglavcev kot odpadki za kurjavo. Iz dohodkovnega odnosa, ki se bo pojavil v obliki skupnega dohodka, pa pričakuje toplotno energijo za pokrivanje lastnih potreb. V času energetske krize je naložba še bolj kot za Gozdno gospodarstvo Maribor koristna za Marles. Marles je mnogo večji potrošnik toplotne energije in mu bo takšna kotlarna nedvomno predstavljala izredno cenen vir pridobivanja te vrste energije.

Gradbena dela za novo kotlarno so že v teku. Opremo bo Marles uvozil iz Švedske, kjer takšne kotlarne že uspešno obratujejo. Nova kotlarna bi naj začela obratovati na Dan republike 1980. leta.

Ob zaključku naj ocenimo še koristnost takšne naložbe in njeno ekonomsko upravičenost. Oceno lahko damo v naslednjih točkah:

- a) posredna uporaba lubja kot industrijskega odpadka nam zagotavlja ceneno proizvodnjo toplotne energije;
- b) zmanjšuje se vpliv odpadnega lubja na onesnaževanje okolja;
- c) v boj proti energetske krizi smo vključili tudi uporabo industrijskih odpadkov.

SIMPOZIJ VZHODNOALPSKO-DINARSKIH FITOCENOLOGOV O VEGETACIJSKEM KARTIRANJU

Dr. Ivo Puncer, dipl. inž. gozd.

Lanskoletno zborovanje Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za proučevanje vegetacije, 16. po vrsti, je bilo od 10. do 14. septembra 1979 v Celovcu. Posvečeno je bilo temi »Vegetacijsko kartiranje v gorskem svetu«. Zbralo se je okoli 50 udeležencev iz Avstrije, Italije, Jugoslavije, Francije, Švice, Zvezne republike Nemčije in Norveške. Prebranih je bilo 15 referatov, ki so obravnavali različne vidike obsežne problematike vegetacijskega kartiranja in vegetacijskih kart. Iz vseh referatov in bogate diskusije, ki je stedila, bi bilo možno izluščiti nekakšno vodilno misel, ki je prisotna bolj ali manj v vseh deželah udeleženkah tega simpozija. Povsod ugotavljajo velik pomen in korist vegetacijskega kartiranja in vegetacijskih kart za znanstveno raziskovalne namene in prakso, ki v zadnjem času še narašča.

Aplikacija izsledkov vegetacijskega kartiranja oziroma kart dobiva čedalje širše možnosti. V številnih gospodarskih panogah, zaščiti človekovega okolja, snovanju naravnih rezervatov, ekološki valorizaciji krajine in izločanju krajinskih tipov, zaščiti in sanaciji predelov pred snežnimi plazovi (kar je še posebej pomembno za alpske dežele) in še bi lahko naštevali neposredne ali posredne koristi in možnosti uporabe dognanj, ki jih nudi vegetacijsko kartiranje oziroma vegetacijske karte.

Izoblikovalo se je tudi mnenje, da so za gorske predele, kjer je orografska in reliefna razgibanost večja ter višinska razčlenjenost vegetacije bogatejša, primerne vegetacijske karte podrobnejšega oziroma večjega merila. V takšnih kartah je možno zajeti posebnosti in prikazati pestrost oziroma spremembe vegetacije zlasti gorskega sveta. Ti zaključki potrjujejo tudi, da smo v Sloveniji izbrali pravilno usmeritev pri izbiri merila oziroma stopnje intenzitete vegetacijskega kartiranja. Kot je znano, v Sloveniji uporabljamo za različne namene v glavnem velika merila vegetacijskih kart: M 1:10.000, M 1:25.000 (v manjši meri) ter M 1:50.000 in M 1:100.000. Tako je na primer merilo 1:200.000 komajda uporabno, ko gre za prikaz realne vegetacije v gorskih predelih in sega že v območje meril primernih za prikaz potencialne vegetacije.

Slovenijo so na zborovanju zastopali E. Mayer, M. Prešeren, I. Puncer, A. Seliškar, T. Wraber, M. Zupančič in V. Žagar iz Biološkega inštituta Jovana Hadžija SAZU oziroma Biotehniške fakultete v Ljubljani. Prof. E. Mayer je podal zanimiv referat o ofiolitski flori centralnega dela balkanskega polotoka, ki je ob izčrpnem komentarju in lepih diapozitivih prinesel za mnoge udeležence nekaj novih spoznanj o flori in fitogeografski problematiki t. i. serpentinskih predelov od Bosne preko Srbije do Makedonije.

Drugi prispevek avtorjev L. Marinčka, I. Puncerja, M. Zupančiča je zajel prikaz vegetacijskega kartiranja v Sloveniji. Za udeležence zborovanja so bili še zlasti zanimivi podatki o tem, kako velike površine v absolutnem in relativnem smislu imamo pri nas že vegetacijsko kartirane, kakor tudi načrtnost izvajanja nalog v zvezi z vegetacijskim kartiranjem ter stopnja izkoriščanja vegetacijskih kart, zlasti še v gozdarstvu.

Ugotovitev udeležencev zborovanja je med drugim tudi bila, da ni mogoče v tako kratkem času rešiti in razpravljati o tako številnih vprašanjih, ki zadevajo

vegetacijsko kartiranje in vegetacijske karte, zato je v letu 1980 predvideno delovno zborovanje, posvečeno vegetacijski kartografiji s posebnim ozirom na alpski svet. Srečanje bo organiziral Forstliche Bundesversuchsanstalt v Innsbrucku.

V času zborovanja sta bili organizirani tudi dve ekskurziji. Ena ekskurzija je bila na Rogije (Schütt), to je podorno območje Dobrača, kjer smo si ogledali sukcesije rastlinskih združb v podoru. Druga ekskurzija nas je vodila v območje Nocka, kjer so nam domači organizatorji omogočili ogled in študij flore in vegetacije Centralnih Alp.

Ker je v času celovškega zborovanja prof. dr. Erwin Aichinger praznoval svojo 85. letnico, smo z udeležbo na svečanem sprejemu v celovškem magistratu počastili visok živiljenjski in delovni jubilej še vedno aktivnega in čilega staroste in soustanovitelja Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za proučevanje vegetacije.

ZAKLJUČKI POSVETOVANJA O DELOVANJU TOK ZA GOZDARSTVO NA BLEDU 8. IN 9. JANUARJA 1980

Na posvetovanju, ki ga je organizirala Zadružna zveza Slovenije, je bilo 84 udeležencev, predstavnikov zadružnih svetov in direktorjev TOK za gozdarstvo ter direktorjev gozdnogospodarskih organizacij. Po poročilih je razpravljalo 25 udeležencev. Poročila in razprava so izpostavili najbolj pereča vprašanja o samoupravnem organiziranju TOK gozdarstvo v zvezi z uresničevanjem zakona o združevanju kmetov, predlogu za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gozdovih, oblikovanju skupnih HKS, razvoju kmečkega turizma, razvojnih možnosti gospodarjenja z gozdovi in lesnobilančnih razmerjih v obdobju 1981–1985 in dohodkovnih odnosih med gozdarstvom in lesno industrijo.

Na posvetu je bila izvoljena komisija z nalogo, da na osnovi referatov in razprave pripravi predloge sklepov in stališč, katere naj obravnava in dokončno oblikuje odbor za gozdarstvo. V komisijo so bili izvoljeni naslednji tovariši: Benedičič Franc, Korbar Branko, Kreč Anton, Arih Andrej in Velikonja Cveto.

Zaključke in stališča, ki jih je pripravila komisija na osnovi dokumentacije posveta je obravnaval in v celoti osvojil odbor za gozdarstvo pri upravnem odboru Zadružne zveze Slovenije na 5. redni seji 20. 2. 1980.

Združevanje kmetov

Udeleženci posveta so ugotovili, da je uresničevanje zakona o združevanju kmetov, zlasti pa 43. člena, to je sklenitev samoupravnih sporazumov med gozdarskimi in kmetijskimi organizacijami, prioriteta naloga. S temi sporazumi bodo organizacije enotneje spremljale probleme na področju gozdarstva in kmetijstva, obravnavanje prostora, izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, organiziranje skupnih akcij in opravljanje nalog pri reševanju problemov ljudi na podeželju.

Hranilnokreditna služba

Hranilno kreditne službe so materialni temelj zadružništva in brez njih ni možno uspešno pospeševati kmetijske in gozdarske proizvodnje v okviru organizacij združenih kmetov. Zato se udeleženci zavzemajo za njihovo nadaljnjo materialno in samoupravno krepitev.

V ta namen je treba dosledno in takoj pristopiti k uresničevanju 43. člena zakona o združevanju kmetov, še posebej tistega dela, ki nalaga organizacijam združenih kmetov dolžnost sklepanja sporazumov o ustanovitvi skupnih HKS kmetijstva in gozdarstva na določenem območju.

V okviru skupnih hraničnokreditnih služb naj bi dosegli, da bi kmetje in delavci vsa prosta sredstva združevali v HKS (zlasti izplačevanje kmetijskih pridelkov in tesa prek hraničnih knjižic), hkrati pa zagotovili zadostna sredstva za uresničevanje sprejetih programov združenih kmetov in njihovih organizacij.

Zadružna zveza naj izdelata akcijski program z navedenimi nalogami in trdno določenim rokom o uresničitvi zakonskih obveznosti do konca leta 1980.

Kmečki turizem

Kmečki turizem pomeni dopolnilno dejavnost, ki je pomembna tako za kmetijstvo kot za gozdarstvo, zato udeleženci podpirajo podpis družbenega dogovora, ki bo omogočil enotnejši razvoj te dejavnosti.

Krog podpisnic tega sporazuma naj bi še razširili. Vključijo naj se še nekatera gozdna gospodarstva in občine na območjih, kjer so pogoji za razvoj kmečkega turizma.

Biološka vlaganja v gozdove

Razprava je podprla predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o gozdovih, zlasti pa predlagano enotno stopnjo prispevka za biološka vlaganja v gozdove, ne glede na lastništvo. Udeleženci so se hkrati zavzeli za enotno politiko vlaganj v gozdove, tako na biološkem kot na tehničnem področju v celotnem slovenskem prostoru.

Pri obravnavanju predloženih gradiv so bila izpostavljena nekatera vprašanja, ki jih je treba še proučiti in se do njih opredeliti ter v okviru možnosti razrešiti pri spreminjanju in dopolnjevanju zakona o gozdovih. Cilj je doseči enotnejšo aktivnost na področju organiziranja kmetov lastnikov gozdov.

Članstvo v TOK

Po zakonu o združevanju kmetov se v TOK za gozdarstvo združujejo kmetje lastniki gozdov kot člani in kot kooperanti. Vsi ostali kmetje lastniki gozdov, tudi tisti, ki se niso odločili, da postanejo združeni kmetje v TOK, so po zakonu o gozdovih in zakonu o združevanju kmetov obvezni sodelovati s TOK gozdarstva (obvezen promet z gozdnimi sortimenti) kot nečlani. Vsi kmetje lastniki gozdov, ki so se doslej združili v TOK za gozdarstvo, so se opredelili, da postanejo člani in ne kooperanti. Glede na to so razpravljalci menili, da je kategorija kooperant v gozdarstvu odveč in predlagajo, da se v TOK za gozdarstvo uveljavi le član in nečlan.

Pogodbe o proizvodnem sodelovanju

Razpravljalci so ocenili, da je pri uresničevanju zakona o združevanju kmetov potrebno upoštevati posebnosti v gozdarstvu. To velja zlasti za sklepanje pogodb o trajnejšem proizvodnem sodelovanju. TOK za gozdarstvo za razliko od kmetijstva sprejema v okviru gozdnogospodarskega območja, ki je po zakonu natančno opredeljeno, desetletni gozdnogospodarski načrt, v katerem so določeni tudi etati in vse obveznosti v zvezi z gospodarjenjem za posameznike in skupine

gozdnih posestnikov. Zato je sklepanje pogodb o trajnejšem proizvodnem sodelovanju glede na rešitve v zakonu o gozdovih nepotrebno opravilo.

Prav tako so razpravljalci menili, da je jamstvo za člane TOK gozdarstva odvijajoče. Ugotovili so, da so vsa sredstva TOK družbena lastnina in je kot taka zavarovana po sistemu zavarovanja družbenega premoženja.

Vlaganja v gozdove

Pri obravnavanju razvojnih možnosti gospodarjenja z gozdovi in lesnobilančnega razmerja v obdobju od 1981—1985 so razpravljalci v celoti podprli predloženo gradivo s poudarkom, da je za povečan obseg sečenj predpogoj tudi predviden povečan obseg vlaganj v gozdove, kar naj bi omogočilo ustvarjanje pogojev za boljše gospodarjenje in s tem večjo udeležbo v dohodkih kmetov lastnikov gozdov. Razpravljalci so se tudi zavzeli za enotno politiko in za skupne akcije gozdarjev in kmetijcev pri reševanju perečega problema zaraščanja kmetijskih zemljišč.

Dohodkovni odnosi

Na področju dohodkovnih odnosov med gozdarstvom in lesno industrijo je še vedno malo storjenega. Toda prvi premiki so že uspešni. Sprejeti samoupravni sporazumi med gozdnogospodarskimi organizacijami in celulozno industrijo že dobivajo svojo veljavo. Primer zasavskega bazena, kjer dohodkovne odnose med gozdarstvom in lesno industrijo že širijo tudi na trgovino, zaslužijo vso pozornost in podporo vseh družbenopolitičnih dejavnikov.

Premalo so proučene oblike dohodkovnih odnosov znotraj TOK, ki naj bi spodbujale realizacijo obveznih etatov in večjo člansko pripadnost kmetov v TOK za gozdarstvo. Uveljavljanje dohodkovnih odnosov znotraj TOK je bistvenega pomena za nadaljnji razvoj samouprave in razvijanje dohodkovnih odnosov na relaciji TOK — lesna industrija.

Udeleženci posveta so na podlagi vsestranske obravnave sklenili, da bodo posredovali nakazano problematiko odboru za gozdarstvo, ki naj pripravi ustrezne predloge za upravni odbor Zadržne zveze. Zadržna zveza bo stališča in predloge posredovala svetu za družbeno ekonomske odnose v kmetijstvu, gozdarstvu in na vasi pri RK SZDL, od katerega pričakujemo vsestransko podporo.

Ljubljana, 25. 2. 1980

ALI JE LASTNIK GOZDA RES KOOPERANT

Marko K m e c l , dipl. inž. gozd.

Zadržna zveza Slovenije je v začetku januarja organizirala na Bledu posvetovanje, na katerem naj bi kmetje lastniki gozdov in gozdarji ocenili delovanje temeljnih organizacij kooperantov.

Pod tem imenom se skrivajo osnovne organizacijske gozdarske enote, ki združujejo zasebne lastnike gozdov. Ob teh nerazumljivih nazivih se je tudi začela zelo kritična, vendar tvorna razprava, v kateri so sicer vsi razpravljalci poudarjali, da nazivi sploh niso pomembni, da pa bi bili le-ti lahko jasnejši, če bi bila vsebina

o dohodkovnem in organizacijskem položaju kmeta v kmetijski ali gozdarski organizaciji v pozitivnih predpisih jasneje opredeljena.

Tako predstavniki Zadrudne zveze kot kmetje in gozdarji so pribili, da je pojem kooperacije v zasebnih gozdovih odveč, saj o kooperaciji ne moremo govoriti. Pozitivni predpisi s področja gozdarstva pa tudi družbeni pomen kmetijskih in gozdarskih asociacij onemogočajo oziroma odklanjajo takšno obravnavanje zasebne gozdarske dejavnosti. Kooperacija je namreč tehnološkoproizvodna oblika sodelovanja, združevanje kmetov v kmetijskih in gozdarskih organizacijah pa je nekaj več, ima širši, socialni, družbeni, politični in gospodarski pomen.

Zakon o združevanju kmetov prinaša nekaj novosti v dosedanjo organiziranost. Z njim so poskušali urediti status kmeta v takšni organizaciji. Po novem naj bi bili tisti, ki imajo gozd, po lastni presoji člani temeljne gozdarske organizacije, seveda če izpolnjujejo kriterije zakona o združevanju kmetov. Gre torej za prostovoljno članstvo. Neopredeljeni dohodkovni položaj članov in pomanjkljivo opredeljene političnoekonomske pravice in dolžnosti nečlanov pa povzročajo marsikakšne nepotrebne zaplete, ki onemogočajo usklajevanje organiziranosti zasebnega kmetijstva in gozdarstva z zakonom o združenem delu.

Poudarek je tudi na usklajenem delovanju kmetijskih (zadrudnih) in gozdarskih temeljnih organizacij saj gre v bistvu, gledano z vidika kmeta lastnika gozda, za hkratno kmetijsko in gozdarsko, to je kmečko gospodarsko in socialno problematiko.

Kmetje in gozdarji bi želeli čim prej prek teh organizacijskih vprašanj, saj bi radi začeli urejati še druge pomembne probleme kot je izenačevanje različnih pogojev gospodarjenja, kar ustvarja dohodkovno neenakost (različne rente), ali graditev pravih proizvodnih odnosov s samoupravno osnovo, kjer se kmet ne bi srečeval z gozdarjem dopoldan kot s strokovnim svetovalcem in pomočnikom, popoldan pa kot s policajem. In konec koncev gre tudi za strateško družbeno nalogo zasebnega gozdarstva, lesnopredelovalnemu kompleksu zagotoviti tiste količine lesne surovine, ki jo naši gozdovi vsekakor zmorejo.

KAM Z DROBNIM LESOM LISTAVCEV

Sklepne ugotovitve in predlogi posvetovanja s temo »Perspektiva proizvodnje in porabe drobnega lesa listavcev«, ki ga je priredila Zveza IT gozdarstva in lesarstva SR Slovenije na Bledu dne 24. novembra 1979

Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SR Slovenije se znotraj svoje društvene aktivnosti ves čas svojega obstajanja zavzema tudi za oblikovanje mnenj in stališč o vseh vprašanih razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva, ki zaradi svoje strokovne in družbenogospodarske zapletenosti zahtevajo širšo skupno presojo. Zato pripravlja zveza ustrezne strokovne analize in dokumentirane predloge, ki jih obravnava na javnih razpravah in strokovnih posvetovanjih, na vseh ravneh svoje organiziranosti. Oblikovana strokovna mnenja in predloge posreduje vsem pristojnim upravnim in družbenopolitičnim organom, z namenom, da bi na ta način prispevala svoj delež k razreševanju najpomembnejših vprašanj s področja gozdnega in lesnega gospodarstva.

V sedanjem obdobju, ko na podlagi izkušenj in dosedanjega razvoja tečejo intenzivne priprave za oblikovanje osnov družbenogospodarskega razvoja SR Slovenije v naslednjem srednjeročnem planskem obdobju, je takšna vloga in praksa dela strokovnih organizacij tembolj poudarjena in nujna. V gozdnolesnem

kompleksu se potreba po takšni aktivnosti neposredno in najizraziteje kaže v nujnem postopnem odpravljanju vse večjih neskladnosti v lesnobilančnih razmerjih. Ugotovljene neskladnosti in škodljive posledice, ki nastajajo v razvoju celotnega gospodarstva, se v prvi vrsti nanašajo na proizvodnjo in porabo drobnega lesa. S tega vidika se posvetovanje o tej tematiki vključuje v razreševanje enega od temeljnih vprašanj bodočega razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva.

Aktualnost izbrane tematike je bila potrjena tudi z izrednim interesom, ki ga je posvetovanje vzbudilo, saj je pritegnilo okoli 160 gozdarjev in lesarjev iz vse Slovenije. Problematika proizvodnje in predelave drobnega lesa je bila v predhodnem gradivu za posvetovanje vsestransko osvetljena v šestih strokovnih referatih, koristno pa je bila dopolnjena tudi s tehtnimi strokovnimi prispevki v razpravi. Zato so oblikovana mnenja in stališča rezultat vsestranske analitične presoje, in so tudi verificirane v strokovni javnosti.

Tematika posvetovanja je ena od pomembnih problemov pri razreševanju zaskrbljujočih neskladnosti v lesnobilančnih razmerjih in je velikega pomena v sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih ter pripravah za oblikovanje razvoja gozdnega in lesnega gospodarstva v naslednjem srednjeročnem planskem obdobju.

Povečano pridobivanje drobnega lesa je ena osrednjih strateških nalog gozdarstva v prihodnjem obdobju. S tem bo z ene strani zagotovljena boljša preskrba iz domačega gozdnosurovinskega zaledja, z druge strani pa bo z intenzivnejšimi gozdnogospodarskimi in gozdnogojitvenimi posegi (melioracije malodonosnih gozdov in povečan obseg redčenja), okrepljen razpoložljiv proizvodni potencial naših gozdov.

Smelejši pristop k izvajanju začrtanih nalog se vključuje v širša družbeno-gospodarska prizadevanja za boljšo izrabo domačih možnosti pri razreševanju problemov v zvezi s splošno surovinsko in energetske krizo.

Večja proizvodnja drobnega lesa na podlagi intenzivnejših gozdnogojitvenih ukrepov, za kar se v naravnih gozdovih Slovenije kažejo vzpodbudne možnosti, presega lastne ekonomske možnosti gozdnogospodarskih organizacij. Zato bo ta naloga izvedljiva le ob dodatnih vlaganjih neposredno zainteresiranih porabnikov lesa, ki jim bo s soudeležbo sredstev v skupni naložbi omogočena boljša preskrba z lesno surovino že v sedanjosti, ob hkratni krepitvi bodočega gozdnosurovinskega potenciala.

V vsakem primeru pa se bodo gozdnogospodarske organizacije, tudi ob rešenih materialnih pogojih, ob izvajanju začrtanih nalog srečevale še s številnimi problemi organizacijske, kadrovske, strokovno tehnične, pa tudi institucionalne narave; zlasti pri melioracijah malodonosnih gozdov v zasebni posesti, ki zajemajo pretežni del skupne površine malodonosnih gozdov.

Zato bo treba pri pridobivanju drobnega lesa iz redčenja in melioracij malodonosnih gozdov na podlagi že pridobljenih izkušenj, še nadalje proučevati in uvajati primerno tehnologijo in organizacijo dela, ki bo omogočala najbolj racionalno izvajanje te naloge. Rešitve se kažejo predvsem v določeni prostorski koncentraciji gozdnogojitvenih površin, uporabi ustrezne mehanizacije ter poglobljenem strokovnem delu, ki bo zahtevalo preusmeritev strokovnih kadrov od prekomernih administrativnih zadržitev k bolj intenzivnem strokovnem delu v gozdu.

Pri izvajanju melioracij v zasebnih gozdovih bo treba upoštevati zelo pestre razmere, ki se pogosto kažejo v površinskem prepletanju mladih in srednjedobnih sestojev zadovoljivih vrednostnih zasnov z malodonosnimi gozdovi. Učinkovito razreševanje takih gojitvenih problemov bo zahtevalo načrtno uporabo vrste ukrepov in rešitev. Posebnost bodo vsekakor morale imeti rešitve, kjer se ob razmeroma majhnih vlaganjih dosegajo veliki gojitveni efekti. S previdnostjo pa

bomo pristopili k velikopovršinskim direktnim premenam, ki bi ob zanemarjanju obstoječe naravne zasnovе lahko pripeljale do bioloških in krajinskih neskladij.

V zasebnem sektorju zadevajo prizadevanja za večje pridobivanje drobnega lesa v osrednji in še vedno odprt integralni problem, intenziviranje gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Nadaljnje reševanje tega problema zahteva integralni pristop pri gospodarjenju v zasebnem gozdu, to je zlasti premagovanje ovir, ki jih predstavlja lastništvo oz. posestna meja. Sedanje ovire pri melioracijah v zasebnih gozdovih (nezainteresiranost kmetov, formalnopravni odnosi, težnja po porabi lesa doma ipd.) bodo zahtevale ustrezno ureditev teh vprašanj ter učinkovito družbenopolitično podporo pri izvajanju te družbenogospodarske naloge.

Aktiviranju mladih in srednjedobnih ter malodonosnih gozdov bo treba posvetiti vso pozornost tudi pri sestavi srednjeročnih družbenih planov in pri obnavah gozdnogospodarskih načrtov.

Prizadevanja za večjo proizvodnjo drobnega lesa bodo morala biti spremljana tudi s čim bolj racionalno uporabo vseh lesnoindustrijskih ostankov.

Pričujoče sklepe in predloge je pripravila komisija za sklepe, ki je bila imenovana na posvetovanju, obravnaval in sprejel pa jih je tudi upravni odbor Zveze.

Po dokumentu Sklepne ugotovitve
in predlogi pripravil M. K.

PROBLEMATIKA MUFLONOV

NOVE VRSTE DIVJADI NA TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Vida Vrhnjak, dipl. inž. gozd.

O muflonih javno malo razpravljamo. Še manj o njih pišemo v naših strokovnih glasilih. V reviji »Lovec« so bile objavljene v glavnem le izkušnje in dognanja držav (Češka), kjer imajo že dolgoletne tradicije pri gojenju te vrste divjadi. Zakaj?

Študijski dnevi v letu 1974 z naslovom »Gozd in živalski svet« so dali tisto generalno usmeritev v gozdarstvu, ki pojmuje gozd kot biocenozo. V njej se skladno dopolnjujejo ekotap, fitocenoza in zoocenoza in kjer je glavna naloga gozdarstva varovanje naravnega okolja v fitocenološkem, zoocenološkem in gozdarskem pogledu (dr. Mlinšek: Uvod k študijskim dnevom 1974).

Po šestih letih lahko ugotavljamo, da so postali najbolj glasni notranjski, kranjski, kočevski pa tudi pohorski gozdarji, kjer je avtohtona divjad prešla zgornjo mejo številčnosti populacije in je bilo ogroženo normalno gospodarjenje z gozdovi: onemogočena obnova zelenih drevesnih vrst, zmanjšana kvaliteta lesa zaradi lupljenja po divjadi in ostale indirektnе škode oziroma negativne posledice v okolju.

Reševanje nasprotij gozd – divjad oziroma gozdar – lovec ali profesionalc – amater je zakonsko in samoupravno sicer pravilno zastavljeno, vendar zahteva časovno dolgotrajen postopek. Medtem pa gozdarji znižujemo etate in zgubljamo tekoče prirastke (Perko, Gozdarski vestnik 3/79).

V jubilejni številki »Lovca« v letu 1977 je tovariš Podgornik zapisal med drugim: »... naselitve damjaka na Pohorju in muflona na Koroškem so izraz hotenja lovcev za popestritev in obogatitev lovišč itd., čeprav so s strokovnega

statišča nedognane, zlasti glede na bogato zasedbo vseh lovišč z avtohtono divjadjo ...»

In posledice?

Čeprav si je muflon pridobil domovinsko pravico v Sloveniji že pred 25 leti, so lovske družine, lastniki naseljenih kolonij, pred tremi leti negativno odgovorili na anketo LD Podgorje o škodah v gozdovih, ki so jih povzročili mufloni. To pomeni, da po tolikih letih nismo sposobni dati odgovor na vprašanje pravičnega odnosa gozd – vnesena divjad.

V letu 1976, to je po osmih letih od naselitve 12 muflonov v gozdove gospodarske enote Plešivec, so postali gozdarji pozorni zaradi neuspele obnove gozdov ter težav pri izvajanju gojilvenih načrtov. Podrobna analiza sestojev in njih ogozženosti (GV 3/77) je pokazala vse negativne posledice vnese tuje divjadi – muflona.

Odškodninski zahtevki so povzročili le razdor med gozdarji in lovci. Pomoč SIS za gozdarstvo, komisije za usklajevanje gojenja muflonov z gozdarstvom na območju Uršlje gore, sodelovanje inštituta itd., je le »blažev žegen«. Škode v gozdovih so namreč nadaljujejo in letno povečujejo, saj kolonija muflonov progresivno narašča in se odlično prilagaja novemu okolju in je pri tem preseгла vse normative, ki jih navaja literatura o biologiji muflonov. V našem primeru muflon ni stalna divjad, saj se obnaša nomadsko glede na letno migracijo od nadmorske višine 500 do 1500 m (po literaturi le do 1000 m) in v horizontalni razdalji prek 10 km zračne črte (po literaturi le 5 km). Tudi na rastišču se obnaša nenormalno, saj se odlično znajde na vseh rastiščih in sestojnih prilikah na vseh ekspanzijah in nadmorskih višinah mogočnega masiva Uršlje gore. Po literaturi bi muflonu ustrezala topla prisojna kraška področja v nadmorski višini 700 do 1000 m na rastiščih črnega gabra in črnega jesena ter termofilnega bukovega gozda (*Ostryeto-Fraxinetum*, *Cephalanthero-Fagetum*). Teh rastišč je v našem primeru le okrog 700 ha, minimalna površina za razvoj populacije pa naj bi bila okrog 1500 ha. Zato ni čudno, da so na vseh ostalih rastiščih zunaj teh 700 ha škode nadpovprečne. V Sloveniji posebej še zaradi nenaravne sestojne in drevesne strukture (monokulture smreke), kjer v zadnjih letih opažamo poleg objedanja paše vedno močnejše lupljenje lubja na deblih in koreninah v letvenjakih in drogovnjakih smreke (letno do 20 ha), in to poleg rednega uničevanja, objedanja maloštevilnih listavcev.

V ilustracijo navajam le en primer. Po naključju ali naši nepazljivosti je dveletni muflon preživel 2,5 meseca med vegetacijsko dobo v 6 ha zaščitni ograji, kjer je olupil naslednje število osebkov smreke:

Debelinska stopnja	Poškodovano deblo	Poškodovan korenčnik	Skupaj kom.
1.	253	—	253
2.	220	1	221
3.	65	6	71
4.	38	30	68
5.	17	30	47
6.	3	15	18
7.	—	2	2
8.	—	1	1
9.	—	1	1
Skupaj	596 kom.	86 kom.	682 kom.

Ograjen smrekov sestoje v n. v. 1250–1300 m je skupinsko raznodobne strukture, starosti do 100 let. Razvojne faze zavzemajo naslednji površinski delež:

praznine	10 % površin
mladje	10 % površin
letvenjak	30 % površin
debeljak	5 % površin
drogovnjak	45 % površin

Lesna zaloga na 1 ha je 298 m³ iglavcev in 1 m³ listavcev, in sicer:

24 % mase v	1. debelinskem razredu
57 % mase v	2. debelinskem razredu
19 % mase v	3. debelinskem razredu

Letni prirastek na 1ha znaša 6,5 m³ iglavcev.

Mladostne faze, ki zavzemajo 40 % površine ali 2,40 ha, so zaradi evidentiranih poškodb z lupljenjem (660 kom.) ogrožene pri nadaljnjem razvoju, saj pomeni izpad poškodovanih osebkov labilnost sestojaja in bistven izpad proizvodnje.

KORELACIJA

1 muflon – v 1 sezoni – zavre razvoj gozda na 6 ha
100 muflonov – v 1 sezoni – zavre razvoj gozda na 600 ha
ali 10 muflonov – v 10 letih – zavre razvoj gozda na 600 ha

Posamična predvidevanja lahko postanejo dejstvo, ki pa ni v skladu z družbenimi interesi na področju integralnega gospodarjenja z gozdovi.

ZAKLJUČEK

V republiškem merilu moramo izdelati in predpisati kategorizacijo rastišč, primernih za gojitev in varstvo določene vrste avtohtone divjadi oziroma kombinacije divjadi. Posebni predpisi naj bi veljali za tujo že naseljeno divjad ali za morebitne nove naselitve.

Formirana lovsko gojitvena območja naj takoj prevzamejo strokovno vodenje in nadzor nad lovišči v posameznem območju.

Podpisani družbeni dogovori naj bodo osnova za sodelovanje gozdarjev in lovcev v praksi.

Uvesti moramo ustrezno obliko izobraževanja lovcev-amaterjev s poudarkom na vseh komponentah biocenoze.

Organizirati moramo ustrezno obliko lovske inšpekcije oziroma nadzora ter odgovornosti glede izpolnjevanja lovskih načrtov pri odstrelu divjadi po številu in strukturi.

Uvesti moramo potrebno evidenco o divjadi, odstrelu itd. po LD in območjih.

Letna poročila o realizaciji lovskih načrtov moramo objaviti v reviji »Lovec« ter o njih poročati na območjih SIS za gozdarstvo.

KNJIŽEVNOST

RASTLINSKA FIZIOLOGIJA

Mohr, H., Schopfer, P.: *PFLANZENPHYSIOLOGIE*, tretja izdaja, 608 strani, 639 grafičnih predstavitev, založba Springer, Berlin, Heidelberg, New York 1978

Knjiga predstavlja obsežno delo za področje fiziologije rastlin. Namenjena je študentom in hkrati strokovnjakom, ki jih fiziološki problemi rastlinskega sveta posebej zanimajo. Delo je zanimivo, saj je gradivo razčlenjeno zelo smotno in pregledno. To omogoča orientacijo tistemu, ki se želi na tem področju znanstveno poglobljati kakor tudi tistemu, ki išče samo pojasnila in razlago za posamezne fiziološke pojave. Delo je razdeljeno na 49 poglavij. Iz razumljivih razlogov je nekaterim poglavjem posvečena večja pozornost npr. fotosinteza, celica kot energetski sistem, presnova in nekatera druga poglavja.

Čeprav je delo napisano na visoki ravni, je vsakomur razumljivo z izjemo tistih poglavij, kjer je potrebno večje znanje biokemije. Privlačen je uvodni del s prikazom bistva fiziologije, kjer je podan tudi filozofski pogled na rastlinski svet. Avtor je poizkušal s svojo fiziologijo poseči v širino, pokriti npr. področje genetike in tudi ekologije. Poglavja so logično grajena in imajo veliko vzgojno vrednost. Fiziologija je prikazana kot znanost o naravnih zakonitostih, dokumentirana s številnimi kvantificiranimi prikazi (izražanje fiziološkega dogajanja z matematično obliko).

Delo je zgrajeno, pričeneši od osnovnih elementov navzgor do kompleksnih prikazov življenja rastlinskega sveta, z uporabo no-

vejših izsledkov. Pri listanju po posameznih poglavjih naletimo na marsikatero znanstveno potrditev posameznih praktičnih pogledov pri ravnanju z gozdom.

Delo vsebuje naslednja glavna poglavja: (od katerih naštevamo le nekatera, ki naj povedo, kako je knjiga vsebinsko razdeljena).

Cilji fiziologije; celica kot morfološki sistem; celica kot gentifiziološki sistem, ki je sposoben za delitev; sledi več poglavij na temo fotosinteza; C4 in CAM rastline; sledi več samostojnih poglavij o presnovi (anorganski ioni, voda, ekološki krogotok snovi in tok energije, biogenetična presnova); fiziologija razvoja; fotomorfogeneza; vplivi različnega sevanja (ultravijoličasti žarki, ionizirajoče sevanje); fiziologija delovanja hormonov; cvetenje in fotoperiodičnost; cirkadialni ritmi kot so fiziološka ura itd.; fiziologija staranja, mirovanje, kaljenje; regeneracija; tumorji; fiziologija transporta; gibanja; seksualnost; zamenjava generacij.

Poglavja so polna zanimivosti kot npr. spoznanje o dopolnjeni strukturi in biokemiji celice. Prikaz Jacques-Monodovega modela o adaptivni tvorbi in funkcioniranju encimov; razlaga polarnosti kot pomembni lastnosti celice; zakonitosti termodinamike in težave pri prenašanju fizikalnih zakonitosti v območje bioenergetike in živega sveta; pomen fenomena C4 in CAM rastlin za gospodarjenje z rastlino itd. Proti koncu je nekaj posebnih poglavij, ki so napisana bolj splošno. Delo je odlična osnova za kompleksnejše razumevanje rastlinskega sveta in s tem tudi gozda.

Prof. dr. Dušan Mlinšek

IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE

PROBLEMI

Pri današnji lesni surovinski krizi veliko razmišljamo in govorimo o aktiviranju malo-donosnih gozdov, kažejo se tudi povečana prizadevanja za pridobivanje lesa hitrorastočih drevesnih vrst na površinah izven gozdov. Poglejmo torej s kakšnimi problemi se srečuje tovrstna proizvodnja lesa na Barju v zvezi s previsokim staležem divjadi. Če hočemo najti rešitev je nujno, da se seznamimo tudi z ekonomsko stranjo te

proizvodnje in škode, ki jo povzroča divjad. Tukaj škode ne cenimo kot v gozdu, ampak jo že na podlagi uničenih sadik lahko izračunamo. Kakšna je ta škoda v določenem času na točno določeni površini?

Konkretni primer: poskusni nasad topolov z novimi kloni VNANJE GORICE k. o. Brezovica, velikost 1,0 ha, osnovan aprila 1977, posajeno 500 kom. enoletnih sadik. Stroški osnovanja 40.000 din, doba rasti do sečnje 15 let, predvideni lesni bruto

pridelek 250 m³/ha, neto 220 m³, vrednost proizvodnje 176.000 din.

Od aprila do decembra je bilo v navedenem nasadu uničenih 158 kom. sadik (konec decembra smo namreč postavili ograjo iz žičnega pletiva). Ker znašajo stroški osnovanja za eno sadiko 80 din, je konkretna škoda 158 × 80 din = 12.640 din, ponovna sadnja brez priprave tal v naslednjem letu 158 × 50 din = 7.900 din, izguba enoletnega poprečnega prirastka 3707 din. Skupaj je škoda v prvem letu 24.247 din. (Pri tem pa niti ne upoštevamo, da se dosajene sadike ne morejo več normalno razvijati.)

Pripominjam, da so predvideni planirani donosi realni in stroški osnovanja zelo zmerni. Ob navedeni škodi se moramo zamisliti vsi, predvsem pa tisti, ki zagovarjajo visok stalež divjadi. Najbrž se bomo tudi morali sprijazniti z dejstvom, da tovrstna proizvodnja brez zaščitne ograje nima perspektive.

Ograditev 1 ha z žičnim pletivom nas stane okoli 30.000 din, znatno cenejša pa pride ograditev večjih površin. Tako stane ograditev 10 ha površine 165.000 din, (torej 1 ha 16.500 din), 20 ha površine pa samo 180.000 din, pri tem odpade na ha le 9000 din, kar je že sorazmerno majhen strošek v primerjavi z nastajajočimi škodami. Pomembno je da najdemo razumevanje pri lovskih družinah, da prevlada trezno mišljenje. Ali je bolj potrebna proizvodnja lesa, ki ga vozimo iz Kanade, ali pa tako visok stalež divjadi, ki preprečuje tovrstno proizvodnjo lesa.

Mislím, da je s primernim zmanjšanjem staleža divjadi možno oboje, tako lovno gospodarjenje oziroma rekreacija, kot proizvodnja lesa.

Jože Šeruga
Ljubljanske mlekarne

MOKRO SKLADIŠČENJE OBLOVINE POD PLASTIČNO FOLIJO

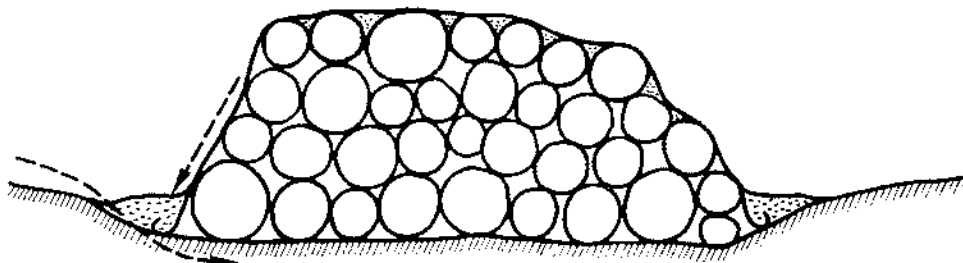
Schär, E.: Nasslagerung von Rundholz unter Plastikfolien, *Der Schweizer Förster*, No. 2, 1979.

Veliki vetroolomi v zadnjem desetletju in težave na tržišču so pospešili študije o skladiščanju okroglega lesa. Zmanjšanju vrednosti lesa zaradi obarvanja in gnitja se lahko izognemo oziroma ga lahko omilimo tudi z mokrim skladiščanjem, kot npr.:

- skladiščanje hlodovine v vodi,
- skladiščanje hlodovine z umetnim namakanjem,
- skladiščanje hlodovine v lubju v senčnih legah.

Leta 1971 so pričeli v Švici z raziskavami skladiščanja smrekove, jelove, borove in bukove hlodovine v gozdu. Pokazalo se je, da je uspešno skladiščanje hlodovine iglavcev v lubju in sicer s tesno zaprto plastično ponjavo. Tudi skladiščanje v vodi in s škropljenjem je bilo uspešno, ki pa je v gozdu le redko izvedljivo.

Opisan poizkus prikazuje skladiščanje 2,5 m dolge oblovine omenjenih drevesnih vrst v lubju, pod plastično folijo, kjer je ostala prvotna visoka vlažnost dalj časa nespremenjena in je bil tako oviran razvoj gliv ter napad ksilofagnih insektov. Plastična folija s katero je bila skladovnica neprodušno prekrita je bila pri tleh obtežena z zemljo in je v celoti preprečevala izhlapevanje. Padavinska voda je po foliji odtekala v zemljo in po njej pod skladovnico. Čela iglavcev so bila premazana s fungicidi, čela bukovih hlodov pa poleg tega še z premazom, ki je preprečeval izhlapevanje. Za primerjavo so bili v poskusni skladovnici tudi hlođi brez zaščitnih premazov. Dve skladovnici sta bili postavljeni v senčno lego in ena na sončno lego na

Hlođi ležijo neposredno na zemlji. Prekriti so s PVC folijo. Na kupu hlodov zgoraj je polnilni material, da se folija pod zunanjimi pritiski ne bi poškodovala (lubje in zemlja). Meteorske padavine so speljane pod kup. Folija na tleh zasuta z zemljo.

Fotografija »konzerviranega« kupa lesa. Dobro je vidna kondenzna vlaga na notranji strani folije.

gozdno jaso. Poskus je trajal okoli 2 leti. Pri skladiščenju v senci je plastična folija med poskusom v celoti obdržala trdnost in ostala nepoškodovana, medtem ko je pri skladiščenju na soncu že po štirih mesecih postala krhka, nakar je začela pokati in nato popolnoma razpadla.

Rezultati poskusa

Gniloba se je na hlodih skladiščenih na soncu močneje razvila kot na hlodih, ki so bili skladiščeni v senci. Nadalje je ostalo več zdravega lesa na hlodih, katerih čela so bila premazana s fungicidi. Po dvoletnem skladiščenju so iz hlodov sežagali deske ter jih klasirali po švicarskih normah. Iz smrekovih in jelovih hlodov s premazom, ki so bili skladiščeni v senci so dobili deske skoraj nezmanjšane kvalitete (smreka, jelka II klasa, bor II/III klasa). Če čela hlodov niso bila premazana, je praviloma padla kvaliteta desk pri smreki in jelki za en razred, pri boru pa za nekaj manj. Največji padeč kvalitete je bil zapažen pri hlodih skladiščenih na sončni legi, kjer je ugotovljena pri premaznih in nepremaznih hlodih iglavcev nizka kakovost desk (III razred), bukve deske pa so bile praktično brez vrednosti.

Na osnovi opravljenih poskusov avtor zaključuje, da je možno na tak način skladiščiti hlodovino omenjenih drevesnih vrst dlje kot dvanajst mesecev, ne da bi pri tem kvaliteta občutno padla. Vendar pa je potrebno pri takem skladiščenju upoštevati naslednje pridržke:

- Sveža hlodovina naj se vskladišči v lubju v senčni, vlažni legi, čimbolj na tleh.
- Še sveži, čisti rezi naj se premažejo s fungicidom, pri bukovini pa še z barvo, ki preprečuje izhlapevanje.
- Plastična folija naj (čimbolj) tesno zapira hlode, deževnica pa naj se vodi pod hlode.

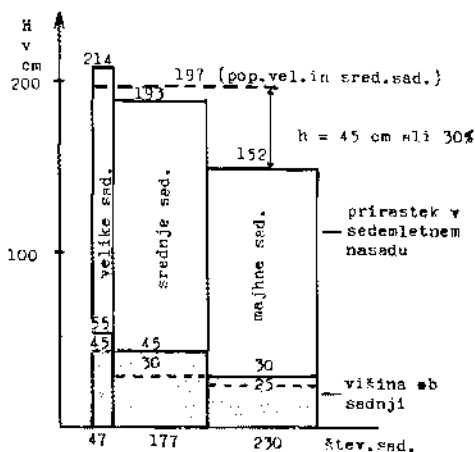
Opisana metoda skladiščenja pa še ni preizkušena za skladiščenje večjih kupov daljšega lesa.

Lado Eleršek

PRVI REZULTATI POSKUSNE SADITVE IZBRANIH SADIK ZELENE DUGLAZIJE

Dagenbach, H.: Erste Ergebnisse eines Douglasien-Sortierversuchs (7 Jahre nach der Pflanzung), Mitteilungen des Vereins für forstliche Standortskunde und Forstpflanzenzüchtung, No. 26, 1978.

Po vzoru holandskih kolegov (H. Werner) so izvedli tudi nemški gozdarji (Forstlichen

Višina sadik v nasadu ob saditvi (spom. 1971) in po sedmih letih (jeseni 1977) po višinskih skupinah ob sadnji

Versuchs- und Forstungsanstalt Baden Württemberg) poskusno sadnjo različno velikih in močnih sadik zelene duglazije. Rastišče tvorijo ilovnata tla na apnencu, n. v. je 800 m, poprečna letna temperatura $8,5^{\circ} \text{C}$, letne padavine 800 mm. Zemljišče je ravno in je bilo do pogozdovanja v rabi kot pašnik (slabša rast kot na gozdnem zemljišču).

Za osnovanje nasada so pripravili spomladi 1971 sadike starosti 2 + 2, in sicer dveh provenienc: poreklo Washington in Britanska Kolumbija. Pri strojnem izkopavanju so bile sadike prve proveniencije nekoliko poškodovane, kar so ugotovili šele pri sortiranju in meritvah. Zato je bil poskus izveden le s sadikami iz Britanske Kolumbije, katere so glede na višino sadik in premer koreninskega vratu sortirali v naslednje skupine:

Izbor	Višina in premer koreninskega vratu v cm	Število	%
Velike	45 - 55 0,9 - 1,2	47	9,4
Srednje	30 - 45 0,7 - 0,9	177	35,4
Majhne	25 - 30 0,6 - 0,7	230	46,0
Izločene		46	9,2
	Skupaj	500	100,0

Najboljši kazalec kvalitete bi bil odnos med težo nadzemnega dela in težo kore-

nin. Ker pa je ta odnos težko ugotavljati so se omejili na ugotavljanje premera koreninskega vratu, ki je tesno odvisen od koreninske teže. Izločene so bile sadike katere so bile pri odgovarjajoči dolžini pretanke ali pa pri odgovarjajoči debelini prekratke. To selekcijo so opravili na koncu druge vegetacijske dobe. Izločili so: pri velikih sadikah 19%, pri srednjih sadikah 10% in pri majhnih sadikah 25%. Višinske meritve so opravili jeseni l. 1977, pri starosti nasada 7 let. Srednje vrednosti znašajo:

Izbor	Popreč. viš. v cm	Popreč. let. prir. v cm
Velike	214	23
Srednje	193	22
Majhne	152	18

Kot pri poskusu na Holandskem so tudi tu pokazale najboljšo višinsko rast duglazije iz skupine velikih sadik in nato iz skupine srednjih sadik. Najmanj so zrasle sadike iz skupine majhnih sadik, ki po višini zaostajajo za poprečjem prvih dveh skupin za 45 cm ali za 30%.

Razlike v rasti med posameznimi nasadi (sadicami) so nastale zaradi razlik v rastišču in zaradi genetske raznovrstnosti uporabljenega saditvenega materiala. Rastišča praviloma ne moremo spreminjati, možna pa je selekcija saditvenega blaga. Pri z. duglaziji, ki jo sedaj sadimo v širokih razmikih, je genetska kvaliteta sadik še posebno pomembna. Werner (Allg. Forstz. 1971, No. 26, s. 927-929) poroča iz Holandije, da pridelujejo sadike duglazije, kjer razmerje med višino in premerom koreninskega vratu znaša vsaj 50 : 1 (60 cm sadika ima premer 1,2 cm), kar dosežejo z večjimi razmiki med vrstami in izborom sadik pred prodajo. Slabe sadike je treba uničiti in je škodljivo, če jih še hranimo v drevesnici.

Poskus je pokazal, da lahko smatramo majhne sadike za neprimerne, kar pomeni, da bi morali uničiti okoli 50% sadik, zaradi česar bi se cena sadik podvojila. Te povečane stroške bi lahko deloma kompenzirali z manjšimi izdatki za nego, na drugi strani pa lahko pričakujemo v poprečju 15% večjo višinsko rast. (Polovica odstranjenih sadik ima 30% slabšo višinsko rast.) Seveda pa so takšna predvidevanja odvisna od tega, če bo tempo rasti po izbranih skupinah naraščal v enakem razmerju.

Lado Eleršek

DRUŠTVENE VESTI

ČASTNO IN ZASLUŽNO ČLANSTVO V ZIT GL

V ustaljeno delo in obliko priznavanja za posebna prizadevanja pri strokovnem delu, zlasti pa pri krepitvi organizacijske učinkovitosti društev inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva sodi vsakoletno podeljevanje nazivov ČASTNI ali ZASLUŽNI ČLAN Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva SR Slovenije. Ta naziv podeljuje ZIT GL vsako leto na predlog svojih društev (DIT GL). Kriteriji za dodelitev priznanja častnega in zaslužnega člana so zapisani v posebnem pravilniku. Naziv častnega člana je vezan na dolgoletno strokovno prizadevanje, medtem ko je zaslužni član lahko tisti, ki intenzivno in učinkovito sodeluje v društveni organizaciji.

V zadnjem času je bilo precej pripomb na račun različnih kriterijev pri predlogih, ki so jih pripravljala področna DIT gozdarstva in lesarstva. Zato je upravni odbor Zveze sklenil ponovno temeljito proučiti določila pravilnika, ki regulira častno in zaslužno članstvo. Žal DIT niso poslala nobenih predlogov za spremembo, zato je upravni odbor imenoval posebno komisijo, ki bo določila pravilnika natančneje opredelila. Osnovni namen nazivov bo ostal, opredeljeni pa bodo pogostnost podeljevanja, kriteriji za podelitev (strokovni in organizacijski), številčnost podeljenih nazivov v določenem obdobju, oblika in obseg utemeljitve, način podelitve in kako bo zagotovljena konstantnost kriterijev podeljevanja.

Tokrat objavljamo imena tistih naših kolegov, ki so bili na plenumu ZIT GL lani novembra na Bledu (24. 11. 1979) proglašeni za častne in zaslužne člane naše Zveze.

Častni člani so postali naslednji tovariši:

Saša Bleiweis,
Janez Juvan,
Boro Mišenkovič in
Jernej Zupanc.

Za zaslužne člane pa so bili imenovani:

Niko Fabjan,
Dr. Sonja Horvat-Marolt,
dr. Jože Nič,
Drago Pogorelc,
Slavko Preložnik,
Marjan Šavelj in
Cveto Velikonja.

Upamo in želimo, da bi vsi počaščeni še dolgo intenzivno sodelovali v DIT, ki so jih predlagala in tako ustvarjalno krepili moč in pomen naše zveze in področnih društev. Uredništvo in bralci GV za to lepo priznanje iskreno čestitamo.

mk

Gozdarski muzej zabit s plankami

Že nekajkrat smo pisali o našem strokovnem pastorku, o muzeju v Bistri pri Vrhniki. Kdo bo skrbel za to »družinsko« sramoto, ki je še očitnejša odkar so lovci v isti zgradbi obnovili svoj muzej. V zadnjih dveh letih je vendarle kazalo, da se hočemo problema lotiti sistematično. Bilo je nekaj pomembnih sestankov in dogovori so bili obetavni. Toda izgleda, da ni pravega pobudnika, »vojskovodje«, ki bi mobiliziral pripravljenost gozdarjev (Le-ta vsekakor obstaja. Brez izjeme, vsi priznavajo nujnost rešitve tega problema!) in izdelal ustrezen predlog za finančno in operativno izvedbo akcije.

Kot zaušnica tej indolentnosti pa je pred mesecem priletela vest, da so v muzeju razpravljali o možnosti, da gozdarski oddelek začasno zapro zaradi neustreznega drževanja oziroma zaradi splošne neustreznosti.

Predlagam, da v prihodnji številki GV (št. 5) v rubriki AKTUALNI KOMENTAR tovariša T. Canjko, tajnik splošnega združenja gozdarstva Slovenije in dr. J. Božič, predsednik gozdarske komisije za muzej, povesta, kakšne so (ne)perspektive našega muzeja v Bistri.

Urednik

ZAPIS NA BUKVI

Foto: prof. Franjo Rainer

Razširitev lovskega muzeja

Med tem pa lovci nenehno razmišljajo o dopolnitvah in izboljšavah svojega muzeja. Pisali smo že kako bodo letos priredili na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani eno največjih evropskih lovskih prireditev oziroma razstav z naslovom GOZD IN DIVJAD LJUBLJANA 80, ki bo veljala okoli 700 starih milijonov. Angažirani bodo praktično vsi lovci v Sloveniji, eni posredno (s plačilom) drugi neposredno s sodelovanjem na pripravah. (Nosilka je Ljubljanska zveza lovskih družin.) Pri tem računajo tudi na pomoč gozdarjev. Enajst strokovnih komisij že intenzivno dela, čeprav bo prireditev šele v jeseni in kar je za nas najzanimivejše: ves čisti izkupiček od prireditve so namenili za nove izboljšave svojega muzeja v Bistri.

Novi tovornjaki iz TAM

Menda bodo v TAM Maribor izdelali za gozdarje poseben kamion. Resnici na ljubo, zelo smo ga potrebni in že dolgo se bojujemo zanj. Novico je prinesla slovenska Moto revija, povzema pa jo Šoški gozdar.

Pri konstruiranju so menda sodelovali tudi gozdarji in dodajajo, da bo kamion prav takšen kakršnega potrebujemo. Pogon spredaj in zadaj, premagoval bo celo 50 % klance, vleklo ga bo 176 KM. Menda bo 14-tonski, kar lahko sklepamo iz imena TAM 170 T 14. Kako bo z osnim pritiskom, ki nas na podeželskih mestih najbolj omejuje, bomo videli.

Moramo pa zapisati opažanja, da se gozdarji spet vedno bolj zavzemajo za lažje tovornjake. Takšni so terensko operativnejši in sprejemljivejši v novih energijskih zadregah, v katerih bodo kamionski prevozi lesa na dolge proge brž kot ne med prvimi odpadli.

Zato z nestrpnostjo pričakujemo serijo prvih 60 novih gozdarških kamionov.

International FORESTRY Energy MEETING

29.9-2.10.1980, ELMIA, Jönköping

Letos oktobra bo na Švedskem veliko posvetovanje s temo GOZDARSTVO IN ENERGIJA. Prireditelji so oddelek za gozdarstvo na švedski univerzi, mednarodna organizacija za energijo (IEA) s svojim energetskim programom v gozdarstvu in mednarodna zveza gozdarskih raziskovalnih organizacij IUFRO.

Čeprav je gozdarstvo panoga, ki uporablja za svoje funkcioniranje zelo malo energije; nasprotno s svojo dejavnostjo ustvarja in usmerja neizmerljiv energijski potencial v gozdnem biotopu, so se tudi gozdarski strokovnjaki temeljito lotili problema pomanjkanja energije. Ker je tematika tudi za nas izredno zanimiva bi bilo prav, da se konference udeležijo ustrezno sestavljena skupina naših gozdarjev.

Spet tanin iz kostanja

Jugotanin iz Sevnice, ki nekaj časa ni obratoval, se ponovno zanima za kostanjev les, ki ga potrebuje za proizvodnjo tanina.

Kostanja je po naših gozdnih dovolj. Njegova uporabnost je pravzaprav zelo zanimiva. Največ ga rabimo kot drogove za vode in kot surovino v taninski industriji. Zelo so cenjeni kostanjevi drogovi za elektrovođe. Toda pridobivanje le-teh je iz več vidikov zahtevna naloga. Najzahtevnejši vidik je vsekakor spravilo 10-14 m dolgih drogov iz gozda. Kostanj je za drog uporaben le do določene starosti oziroma debeline. Ko je predebel, ga elektrikarji ne marajo več. In še: povpraševanje po teh drogovih je zelo neenakomerno. Včasih bi jih kupci vzeli kolikor bi jih bilo, drugič nočejo slišati o njih. Najbolj nerodno je to, da niti elektrogospodarstvo še manj pa gozdarji teh oscilacij v konjunkturi ne marajo predvideti.

Ko je kostanjev drog predebel, je praktično uporaben samo še za kostanjeva drva ali takozvani taninski les. Izdelovanje kostanjevih drv pa je naporen in drag posel. Zato so na splošnem združenju gozdarstva predstavnikom Jugotanina že povedali, da bo obnova pridobivanja taninskega lesa mogoča le ob primerni ceni. 500.- din/prm bi zagotovilo dobavo okoli 20.000 prm takšne surovine v letošnjem letu. Jugotanin bi

si položaj okoli dobave občutno olajšal, če bi sprejemal kostanj v goleh. Predstavniki Jugotanina so še prosili, da bi gozdna gospodarstva kostanjeva drva v zasebnem sektorju obremenila s čim nižjo stopnjo prispevka za stroške gospodarjenja.

Zapisnik odbora za tržišče, 8. 2. 1980.

Steklina ni steklarski pojem

Tako približno se vedemo na Slovenskem, ko povsod na naših mejah (Avstrija, Madžarska) ta nevarna bolezen rine v naše kraje. Psi in mačke se sprehajajo zakonu in predpisom v posmeh brez reda in nenaodorovani. Ob tem pa smo zabeležili že dva smrtna primera ljudi zaradi stekline. Steklino so odkrili že v velenjski in kranjski občini. Ogrožene občine pa izkoristijo prvo priložnost, da ogroženost prekličejo, ker je s tem v zvezi potrebnih precej ukrepov, ki obremenjujejo občinski proračun. Čeprav že nekaj časa steklina ni bila odkrita pa je možnost navzočnosti stekline še vedno velika. Zato je takšno hitenje občin nespačetno.

Steklina je zelo nevarna bolezen in le trije primeri v zgodovini zdravstva so znani, ko so okuženi ozdraveli. Torej je vsak ugriz stekle živali smrten. Ker smo gozdarji še zlasti izpostavljeni, moramo biti zelo oprezní. Potepuške mačke in pse ne gre ljubkovati. Pregarjati jih moramo tudi zaradi normalnega razvoja gozdne skupnosti, kamor spada vse gozdno živalstvo, ki jih ti potepini vznemirjajo in pregarjajo.

Bravo 2. letnik

Zveza inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije je že večkrat ocenila, da naš mladi strokovni rod ni ustrezno motiviran za branje strokovne literature. To se je pokazalo zlasti pri naročanju naše revije, kjer je bilo le nekaj naročnikov študentov in dijakov srednje gozdarske šole v Postojni. Medtem ko je konec lanskega leta prof. Boris Krasnov zelo učinkovito uredil naročanje v srednji gozdarski šoli, kjer so sedaj naročeni praktično vsi učenci tretjega in četrtega letnika pa so se študenti 2. letnika VTOZD za gozdarstvo v Ljubljani samoiniciativno organizirali in si uredili naročanje naše strokovne revije. S tem so pokazali veliko mero strokovne zrelosti in tovariškega medsebojnega sodelovanja, ki ostaja še dolgo v spominu pa tudi pri delu kasneje mnogokrat koristi.

Peskokopi — ekološke rane

Po gozdnih gospodarstvih povsod po Sloveniji so številni kamnolomi oziroma peskokopi. Te gramozne vire uporabljajo predvsem gozdarji za vzdrževanje svojih gozdnih cest pa tudi krajevne skupnosti so pomembni porabniki teh objektov.

Izkoriščanje peskokopov in kamnolomov ureja zakon o izkoriščanju rud in rudnin, ki predpisuje precej zahtevno organizacijo, tehnologijo in varstvo na takšnih objektih. Zelo široki so tudi zahtevki o pridobitvi dokumentacije in o ekološki ureditvi oziroma sanaciji takšnih objektov.

Zadeva je najenostavnejša, če se takšen material pridobiva iz takozvane gradbene jame. To pomeni, da na ustreznih mestih ceste, ki jo gradimo, pridobivamo tudi gradivo za utrjevanje in vzdrževanje vozišča. Seveda je obseg takšnih jam omejen. Kjer pa gre za trajnejše pridobivanje kamna ali peska, se seveda ne moremo izogniti obveznostim iz citiranega zakona.

Na Inštitutu za gozdarstvo so se specializirali za izdelavo programov za ekološko sanacijo takšnih objektov, ki jo pristojni inšpektorji zahtevajo ob podaljšanju dovoljenja za obratovanje takšnih objektov. Do sedaj so izdelali projekte za peskokope na GG Bled, za velik kamnolom pod Rašico pri Ljubljani (Povodje) in za kamnolom v Grosuplju.

Vse kaže, da tudi gozdarji nismo vedno brez ekološkega »greha«. Prav bi bilo, da se kot branilci in gospodarji našega naravnega prostora prvi in v celoti vedemo pošteno do tega kar nam je zaupano. (Čeprav se da v gozdu marsikaj skriti in je skušnjava marsikdaj zares velika.)

Možnosti sodelovanja z deželami tretjega sveta

Poleg Centralno afriške republike (cezarstva) je Slovenija les vključil v svoj tropski program tudi Gvinejo Bisao. To smo zasledili v INFORMATORJU leto 5/3, v katerem je razpis za dva strokovnjaka, ki bi svetovala pri pogozdovanju, eksploataciji in tehnični pomoči pri izgradnji lesne industrije. Strokovni obisk bo trajal 30 dni.

Poleg te objave pa je tudi razpis za proučevanje možnosti tržnega izkoriščanja tropskih lesov v deželah Zahodne Afrike.

V tem okviru je razpisanih več konzultantskih mest.

Raziskave in konzultacije so v teku tudi v Gvajani in v Mehiki, kjer VTOZD za lesarstvo raziskuje lesove 43 tropskih drevesnih vrst.

V letu 1980 se odpirajo možnosti našega strokovnega gospodarskega angažiranja tudi v Slonokoščeni obali ter v Gabonu. V Burundiju pa se zanimajo za našo eksploatacijsko opremo (traktorje, tovornjake) za izvedbo svojega gozdarskega projekta.

Obisk pri sosedu — vedno koristna in zelena pobuda

DIT GL v Tolminu je imelo v lanskem letu zares bogat izobraževalni program. Obiskali so kolege v Nazarjih, Slovenj Gradcu, pogledali pa so tudi v gozdove Madžarske.

Tudi Postojncani niso zaostajali. Najavili so se kar pri sosedih, v Tolminu in v Kočevju. Povsod so bili dobrodošli in dragi gostje. Obiski so ponovno potrdili, da slovenski gozdarji poznamo domala vse hoste Evrope, zelo slabo ali skoraj nič pa svojih sosedov.

Iz internih glasil SGG Tolmin in GG Postojna je moč razbrati, da so bili s temi obiski zelo zadovoljni, saj so se gostitelji pošteno pripravili in potrdili, nič manj kot takrat, kadar sprejemajo kakšno mednarodno skupino. Demonstracije, panoji, table, grafikoni, vse je bilo na visoki strokovni ravni. Tudi tovariški del je bil bogat!

Te izkušnje kažejo, da je tudi pri nas veliko novega in da se da tudi pri sosedih kaj naučiti. Že takšno spoznanje opravičuje čas in denar, ki ga žrtvujemo za takšna srečanja. Poznavanje razmer in dela drugih zagotavlja razumnejše in tolerantnejše obravnavanje skupnih problemov in nalog. Zato so takšna srečanja zaželena ne samo po strokovni strani, temveč tudi po politični. Gozdarji smo že na splošno znani, da se radi zapiramo v revirje, obrate. To nam jemlje možnost širšega presojanja, objektivnejšega razsojanja in vzpodbuja negativno individualnost. Medsebojni stiki zagotavljajo širino misli in razumevanje lastnega ter sosedovega dela, zagotavljajo razumnost in solidarnost to pa so socialne vrline na katerih temelji naš samoupravni socializem.

